

POMOC HUMANITARNA

POMOC HUMANITARNA

MATERIAŁY Z EDUKACJI GLOBALNEJ

WSTĘP 4

CZĘŚĆ I POMOC HUMANITARNA 5

- ① Wstęp do pomocy humanitarnej 6
- ② Kryzysy humanitarne 10
- ③ Skutki kryzysów humanitarnych 15
- ④ Zasady pomocy humanitarnej 16
- ⑤ Pomoc humanitarna i pomoc rozwojowa 18
- ⑥ Cele i zadania pomocy humanitarnej 22
- ⑦ Aspekty praktyczne w pomocy humanitarnej 26
- ⑧ Zła pomoc 28

CZĘŚĆ II WŁĄCZ SIĘ DO DZIAŁANIA! 31

CZĘŚĆ III ĆWICZENIA Z EDUKACJI GLOBALNEJ Z ZAKRESU POMOCY HUMANITARNEJ 33

- ① Ćwiczenia wprowadzające 34
- ② Ćwiczenia dla zaawansowanych 37

CZĘŚĆ IV PRZYKŁADY SZKOLNYCH I POZASZKOLNYCH PROJEKTÓW Z ZAKRESU POMOCY HUMANITARNEJ 47

SŁOWNICZEK POJĘĆ 51

Janina Ochojska

PREZES POLSKIEJ AKCJI HUMANITARNEJ

FOT 1. FOT. BART POGODA

Drodzy Nauczyciele, Drogie Nauczycielki

Pragniemy przedstawić Wam zestaw czterech publikacji z zakresu edukacji globalnej: „Prawo do wody”, „Prawo do edukacji”, „Prawo do żywności” oraz „Pomoc humanitarna”.

Zawarte w nich materiały teoretyczne oraz ćwiczenia mają przybliżyć Wam zagadnienia związane z podstawowymi prawami człowieka, pokazać je z jak najszerszej perspektywy, ukazać przyczyny i skutki ich łamania oraz ich wzajemne powiązania i wpływy. Celem publikacji jest także zainspirowanie Was do aktywnego włączenia się w działania na rzecz tych mieszkańców naszego globu, których prawa nie są respektowane.

Publikacje zostały opracowane w taki sposób, abyście zawarte w nich materiały mogli wykorzystać zarówno podczas prowadzenia lekcji przedmiotowych, jak i podczas zajęć pozalekcyjnych – przy każdym temacie znalazła się informacja, które z treści określonych w aktualnie obowiązującej podstawie programowej kształcenia ogólnego mogą zostać opracowane w oparciu o niniejsze materiały.

Co ważnego niesie ze sobą edukacja globalna? Jakie jest jej przesłanie? Jakie są jej cele? Współczesność to przenikanie się różnych dziedzin życia i aktywności ludzkiej. Stwierdzenie, że współzależności gospodarcze, kulturalne, społeczne i polityczne kształtują globalną rzeczywistość, to truizm. Globalizacja jest wielowymiarowa i prowokuje do stawiania wielu pytań, na przykład: Jaka jest nasza tożsamość w zglobalizowanym świecie? Jak, dzięki globalizacji, rozwiną się możliwości każdego i każdej z nas oraz jakie możliwości daje ona naszym krajom? Gdzie zaczyna i kończy się nasza odpowiedzialność za otaczający świat? Czy możemy zapobiec ubóstwu w krajach Południa? Co możemy zrobić, aby pomóc ludziom żyjącym tysiące kilometrów stąd?

Na te pytania i wiele innych stara się odpowiedzieć edukacja globalna. Ukazuje różne perspektywy zjawisk zachodzących w świecie – zarówno te najbliższe, jak i najdalsze. Kształtuje umiejętność krytycznego myślenia i samodzielnego badania otaczającego świata, a także zachęca do aktywnego włączenia się w różnorodne działania mające na celu zaznaczenie wpływu, który wszyscy mamy zarówno na los ludzi nam najbliższych, jak i tych mieszkających daleko.

Mamy nadzieję, że przygotowane przez nas materiały spełnią Wasze oczekiwania oraz że będą one źródłem wiedzy i inspiracją do podejmowania własnych wyzwań projektowych.

Powodzenia

Janina Ochojska

CZĘŚĆ I

POMOC HUMANITARNA

Każdy i każda z nas lubi pomagać, choć ma ku temu różne powody. Jednym sprawia przyjemność, gdy czują się potrzebni, inni chcą odczuwać wdzięczność osób, którym pomagają, jeszcze inni liczą na wzajemność, kiedy sami znajdują się w potrzebie. Niezależnie od powodów, dla których pomagamy, ważne jest, aby nie poddać się bezsilności wobec okrucieństw, nieszczęścia i krzywd, jakie spotykają innych. Każde cierpienie ludzkie musi się spotkać z odpowiedzią. Ilu i ile z nas chciałoby coś zrobić, ilu i ile z nas, oglądając wiadomości lub czytając gazety, czuje się upokorzonych przez świadomość, że nie potrafili zaradzić złu? Tak wcale być nie musi. Jedyne pytanie, jakie należy sobie wtedy zadać, to „JAK ja mogę pomóc?”.

„Pomaganie drugiemu człowiekowi to nie tylko szlachetny odruch serca, to również wiedza. Żeby pomagać skutecznie, trzeba wiedzieć, jak to zrobić. Pomoc, z czego nie wszyscy zdają sobie sprawę, może zniszczyć lub upokorzyć drugiego człowieka. Ważna jest wiedza o człowieku, któremu chcemy pomóc – kim jest, jakie są jego zwyczaje, jaka pomoc jest mu naprawdę potrzebna. Pomoc, zwłaszcza w sytuacji biedy, nie może zastąpić aktywności człowieka w poszukiwaniu drogi wyjścia z sytuacji, w jakiej się znalazł. Pomoc powinna wspierać, dawać nadzieję, pokazywać drogi wyjścia, powinna być gestem solidarności, no i przede wszystkim musi być dobrze zorganizowana”¹.

W czasie, kiedy pisana była publikacja „Pomoc humanitarna”, czyli od listopada do grudnia 2013 roku, na świecie doszło do 18 przypadków powodzi, m.in. na terenie USA, Brazylii, Indonezji, Wielkiej Brytanii, Wietnamu i Somalii, zanotowano przejście 15 cyklonów, w tym najsilniejszego Haiyan na Filipinach, i setki przypadków trzęsień ziemi, m.in. w Grecji, Iranie, Serbii, Birmie czy Chile². Zmiany klimatu powodują, że z roku na rok nie tylko wzrasta liczba katastrof naturalnych, ale przede wszystkim zwiększa się ich intensywność. Do tego dochodzą katastrofy wywołane działalnością człowieka, przede wszystkim konflikty zbrojne. W okresie od listopada do grudnia 2013 roku doszło do wojny domowej w Sudanie Południowym, w wyniku której życie straciło 10 tysięcy osób, a 700 tysięcy mieszkańców zostało przesiedlonych. W Syrii kontynuowane były działania wojenne, które codziennie pozbawiają życia około setki osób.

W wyniku katastrof naturalnych, konfliktów zbrojnych i technologicznych co roku giną tysiące ludzi, miliony zostają przesiedlone, tracą dach nad głową i wymagają natychmiastowej pomocy w postaci wody pitnej, pożywienia, schronienia. Wyobraźmy sobie przez chwilę, że my jesteśmy takimi osobami, które w jednym momencie tracą wszystko: swoich bliskich, krewnych, dorobek całego życia. Czego oczekivalibyśmy od innych? Pomocy? Jeśli tak, to jakiej? W publikacji „Pomoc humanitarna” będziemy zajmować się przede wszystkim odpowiedziami na powyższe pytania. Zastanowimy się również, czym jest pomoc humanitarna, kiedy i przez kogo jest udzielana oraz jak rozmawiać o pomocy z młodzieżą szkolną.

GEOGRAFIA

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe (wybór)

UCZENI: **10.1** wykazuje, na podstawie map tematycznych, że kontynent Azji jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów;

10.10. określa związki pomiędzy problemami wyżywienia, występowaniem chorób (m.in. AIDS) a poziomem życia w krajach Afryki na południe od Sahary;

IV etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe (wybór)

2. Zróżnicowanie gospodarcze świata.

UCZENI: **2.2.** ocenia i projektuje różne formy pomocy państwa i organizacji pozarządowych państwom i regionom dotkniętym kryzysem (klęskami ekologicznymi, wojnami, głodem);

3.1. formułuje problemy wynikające z eksploatacji zasobów odnawialnych i nieodnawialnych; potrafi przewidzieć przyrodnicze i pozaprzyrodnicze przyczyny i skutki zakłóceń równowagi ekologicznej;

3.2. charakteryzuje obszary niedoboru i nadmiaru wody na świecie i określa przyczyny tego zróżnicowania (w tym zanieczyszczenia wód); przedstawia projekty rozwiązań stosowanych w sytuacjach braku lub niedoborów wody w różnych strefach klimatycznych;

IV etap edukacyjny rozszerzony

Cele kształcenia – wymagania ogólne (wybór)

III. Proponowanie rozwiązań problemów występujących w środowisku geograficznym zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju i zasadami współpracy, w tym współpracy międzynarodowej

Treści nauczania – wymagania szczegółowe (wybór)

UCZENI: **3.7** wyjaśnia na przykładach obserwowane przyczyny i skutki globalnych zmian klimatu na Ziemi.

UCZENI: **8.6** charakteryzuje przyczyny i konsekwencje migracji ludności w różnych państwach

UCZENI: **9.15** wyjaśnia przyczyny i przebieg konfliktów zbrojnych w wybranych regionach współczesnego świata

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

III etap edukacyjny

UCZENI: **2.2** wyjaśnia na przykładach znaczenie podstawowych norm współżycia między ludźmi, w tym wzajemności, odpowiedzialności i zaufania;

5.2 uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym i podaje przykłady skutków ich łamania;

5.3 przedstawia przykłady działania organizacji pozarządowych i społecznych (od lokalnych stowarzyszeń do związków zawodowych i partii politycznych) i uzasadnia ich znaczenie dla obywateli;

6.3 wyszukuje w mediach wiadomości na wskazany temat; wskazuje różnice między przekazami i odróżnia informacje od komentarzy; krytycznie analizuje przekaz reklamowy;

19.2 charakteryzuje politykę obronną Polski; członkostwo w NATO, udział w międzynarodowych misjach pokojowych i operacjach militarnych;

19.3 przedstawia relacje Polski z wybranym państwem na podstawie samodzielnie zebranych informacji;

20.4 wyjaśnia, skąd pochodzą środki finansowe w budżecie unijnym i na co są przeznaczane;

UCZENI: **22.1** wyjaśnia, czym zajmuje się ONZ, jej najważniejsze organy (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny) i wybrane organizacje międzynarodowe;

22.2 wskazuje na mapie miejsca najpoważniejszych konfliktów międzynarodowych; omawia przebieg i próby rozwiązania jednego z nich.

UCZENI: **23.1** porównuje sytuację w państwach globalnego Południa i globalnej Północy i wyjaśnia na przykładach, na czym polega ich współzależność

23.2 uzasadnia potrzebę pomocy humanitarnej i angażuje się (w miarę swoich możliwości) w działania instytucji (także pozarządowych), które ją prowadzą

23.4. rozważa, jak jego zachowania mogą wpływać na życie innych ludzi na świecie (np. oszczędzanie wody i energii, przemyślane zakupy)

30.1 planuje dalszą edukację (w tym wybór szkoły ponadgimnazjalnej), uwzględniając własne preferencje i predyspozycje

30.2 wyszukuje informacje o możliwościach zatrudnienia na lokalnym, regionalnym i krajowym rynku pracy (urzędy pracy, ogłoszenia, Internet);

IV etap

1.1 przedstawia krótko historię praw człowieka i ich generację; wymienia najważniejsze dokumenty z tym związane

6.6 znajduje informacje o naruszaniu praw człowieka w wybranej dziedzinie (np. prawa kobiet, prawa dziecka, wolność wyznania, prawo do edukacji, prawa humanitarne) i projektuje działania, które mogą temu zaradzić

IV etap rozszerzony

II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Uczeń rozpoznaje problemy w skali lokalnej, krajowej, europejskiej i globalnej oraz szuka ich rozwiązania; rozumie złożoność problemów społecznych i politycznych; dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

UCZEŃ: **4.2** porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i wybranym państwie, wyjaśniając związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych;

7.4 omawia na przykładach przyczyny i sposoby rozwiązywania długotrwałych konfliktów między narodami;

7.5 omawia przyczyny i skutki konfliktów społecznych w państwach Afryki, Azji, Ameryki Południowej i Środkowej.

13.5 analizuje wybraną kampanię społeczną z punktu widzenia jej celów, sposobów realizacji i skuteczności;

36.1 przedstawia ideę oraz historyczny rodowód praw człowieka;

36.2 przedstawia argumenty na rzecz uniwersalności praw człowieka i analizuje zastrzeżenia sformułowane przez jej przeciwników;

38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka.

39.4 przedstawia działania Polski w dziedzinie pomocy rozwojowej;

40.3 wyjaśnia przyczyny dysproporcji między globalną Północą i globalnym Południem oraz mechanizmy i działania, które ją zmniejszają lub powiększają;

40.4 przedstawia na przykładach wzajemne zależności pomiędzy państwami biednymi i bogatymi w polityce, ekonomii, kulturze i ekologii;

40.5 wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie;

40.6 rozważa możliwości prowadzenia akcji humanitarnych, współpracy rozwojowej oraz interwencji pokojowych na obszarach dotkniętych konfliktami zbrojnymi, oceniając ich skuteczność i aspekty moralne;

42.2 opisuje cele i metody działania ONZ oraz kompetencje jej organów (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, Rada Gospodarcza i Społeczna);

42.3 charakteryzuje krótko działanie następujących organizacji: WHO (Światowa Organizacja Zdrowia), ILO (Międzynarodowa Organizacja Pracy), FAO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa), IMF (Międzynarodowy Fundusz Walutowy), IBRD (Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju), WTO (Światowa Organizacja Handlu), OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju), UNESCO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury), UNIDO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Rozwoju Przemysłowego), IAEA (Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej), UNICEF (Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci), UNHCR (Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców).

FOT 2. Życie toczy się wśród domów uszkodzonych przez ostrzał. Somalia, grudzień 2012. FOT. MARCIN SUDER

2

KRYZYSY HUMANITARNE

Czy potraficie sobie wyobrazić, jak to jest w jednej chwili stracić dosłownie wszystko? Czy jesteście w stanie pomyśleć, że nagle zostajecie bez środków do życia, mieszkania, opieki zdrowotnej, jedzenia i wody, tracąc jednocześnie wszelkie perspektywy na ich zdobycie. Ludzie, którzy Was otaczają, w tym Wasi bliscy, nie mogą Wam pomóc. Wielu z nich właśnie straciło życie, inni sami znaleźli się w tak ciężkiej jak Wasza sytuacja. Albo czy potraficie sobie wyobrazić, że Wy i Wasi bliscy, rodzice i dzieci, aby ratować życie, musicie uciekać? Maszerując przed siebie całymi dniami bez jedzenia i wody, nie wiecie, czy i kiedy dotrzecie do miejsca, w którym będziecie mogli odpocząć bez obaw o własne życie. Taki bieg wydarzeń wydaje się wielu z nas czymś trudnym do pojęcia, praktycznie niemożliwym.

A jednak co roku miliony osób na całym świecie znajdują się w takiej właśnie sytuacji. Te osoby to ofiary **kryzysów humanitarnych**.

Kryzysem humanitarnym nazywamy zdarzenie lub serię zdarzeń, które stanowią krytyczne zagrożenie dla zdrowia, bezpieczeństwa i dobrobytu społeczności lub innej dużej grupy ludzi, zwykle na

rozległym obszarze. Konflikty zbrojne, epidemie, głód, klęski żywiołowe i inne poważne katastrofy mogą doprowadzić do kryzysu humanitarnego³.

W zależności od przyczyn, kryzysy humanitarne możemy podzielić na:

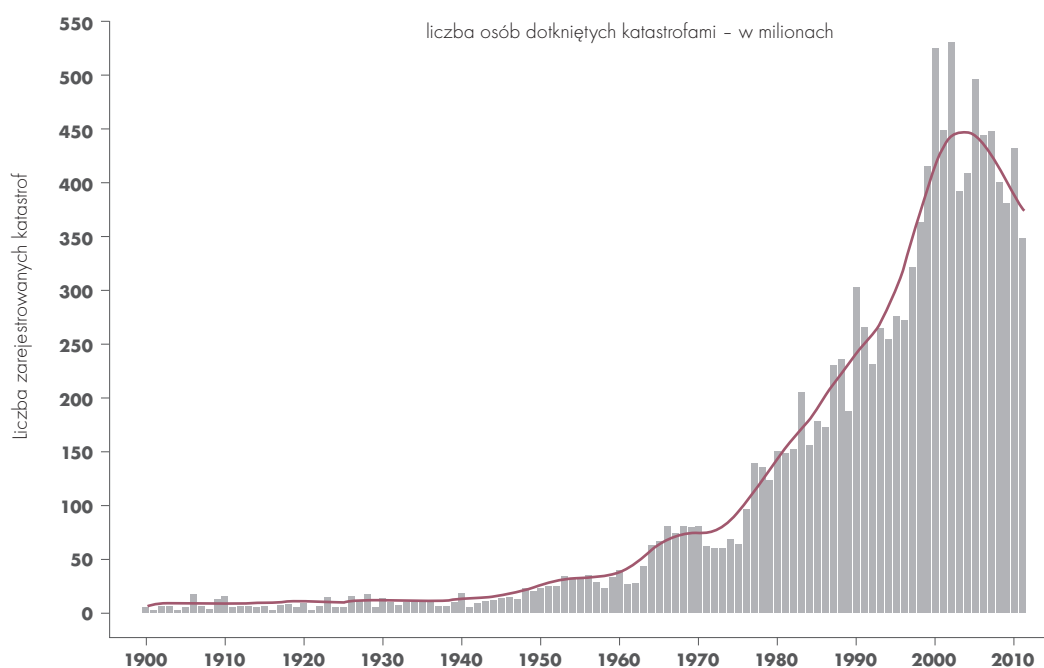
- Kryzysy o przyczynach naturalnych (katastrofy naturalne), takie jak np. trzęsienia ziemi, powódzie, ekstremalne wiatry, susze, osunięcia ziemi, wybuchy wulkanów.
- Kryzysy spowodowane działalnością człowieka, takie jak np. konflikty zbrojne (oraz towarzyszące im prześladowania i wypędzenia) czy katastrofy przemysłowe lub ekonomiczne.

KATASTROFY NATURALNE

Na świecie od lat rejestrowany jest ciągły wzrost liczby katastrof naturalnych. O ile w latach 1990–1999 notowano średnio około 250 katastrof rocznie, o tyle w ciągu ostatniej dekady rocznie zdarzało się ich ponad 400.

WYKRES 1. LICZBA ZAREJESTROWANYCH KATASTROF NATURALNYCH NA ŚWIECIE W LATACH 1900–2013⁴

FOT 3. Janina Ochojska podczas udzielania przez PAH pomocy polskim powodziom, 2010. FOT. PAH

Średnio co roku katastrofy pochłaniają ponad 50 tysięcy istnień ludzkich, a poszkodowanych w następstwie tych zdarzeń zostaje około 300 milionów osób⁵.

Rok 2010 zapamiętamy jako jeden z rekordowych pod względem liczby ofiar katastrof naturalnych na świecie.

Trzęsienia ziemi, upały, powodzie, ekstremalne wiatry, wybuchy wulkanów, susze i inne kataklizmy zabiły w tym okresie prawie 300 tysięcy osób. Samo trzęsienie ziemi na Haiti pochłonęło ponad 200 tysięcy istnień ludzkich, a poszkodowanych zostało ponad 3,5 miliona mieszkańców tego karaibskiego kraju. Było to trzecie w kolejności najtragiczniejsze trzęsienie ziemi od 1900 roku. Większe pod względem liczby ofiar kataklizmy wydarzyły się jedynie w Chinach w 1976 roku (665 tysięcy ofiar) i w Azji Południowo-Wschodniej w 2004 roku (tsunami pochłonęło wtedy 226,5 tysiąca istnień ludzkich).

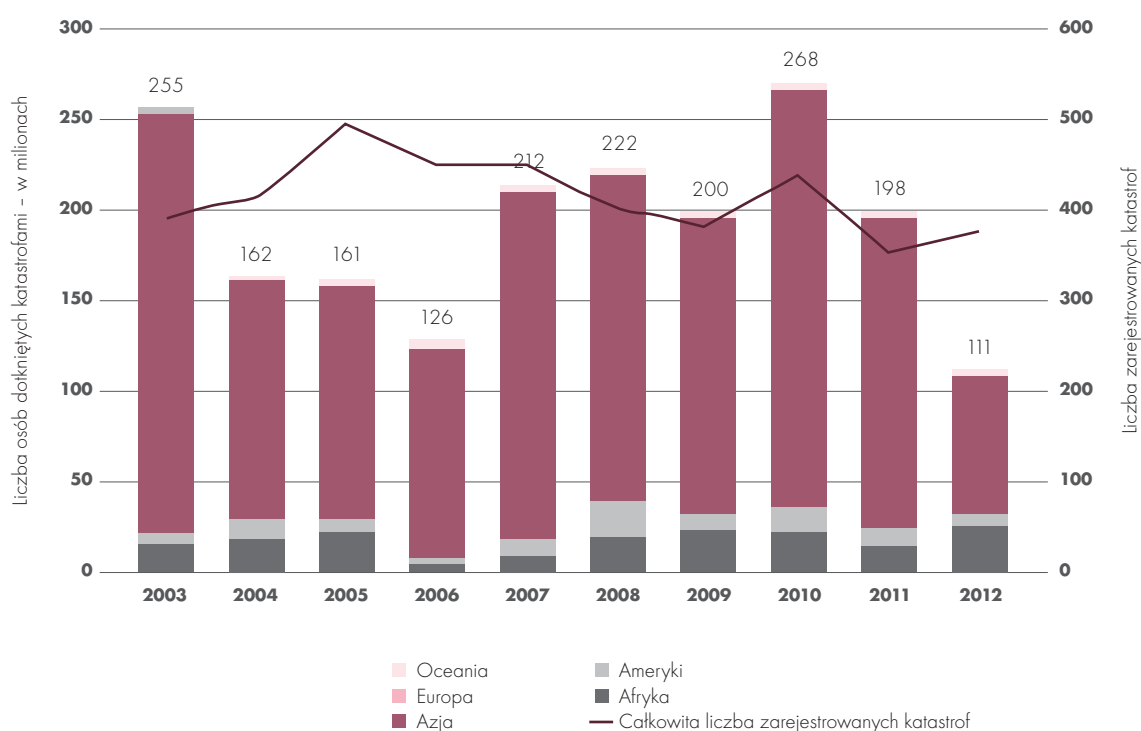
Z kolei trzęsienie ziemi w Chile i powódzie w Chinach były najbardziej kosztownymi katastrofami w 2010 roku. Straty spowodowane przez te dwa żywioły wyniosły odpowiednio 30 i 18 miliardów dolarów). Rok 2010 to także dramat mieszkańców Pakistanu, którego 20% terytorium znalazło się na skutek ogromnych powodzi pod wodą.

Był to również bezprecedensowy rok w Polsce. Podczas dwóch fal powodziowych poszkodowanych zostało 266 tysięcy osób, a uszkodzonych 18 tysięcy budynków.

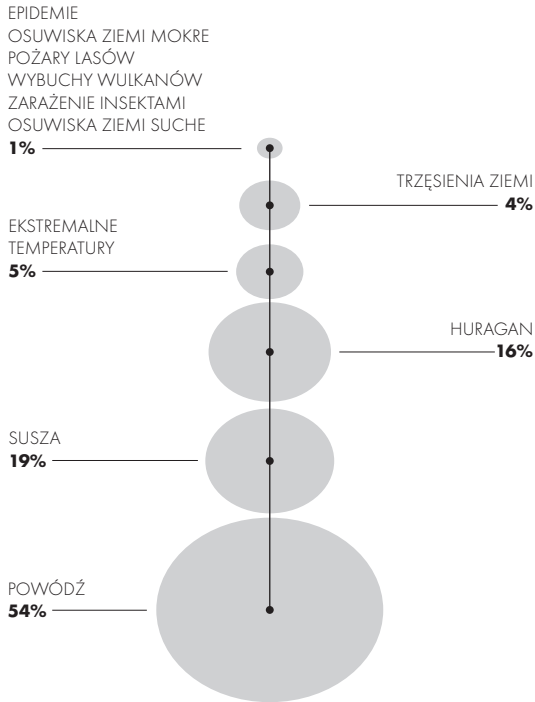
W ciągu ostatniej dekady krajami najczęściej dotykany przez katastrofy naturalne były: Chiny, Stany Zjednoczone, Filipiny, Indie i Indonezja⁶.

Typem katastrofy naturalnej, która w tym okresie pochłaniała najwięcej ofiar śmiertelnych, było trzęsienie ziemi. Natomiast typem katastrofy dotykającej największą liczbę osób była powódź.

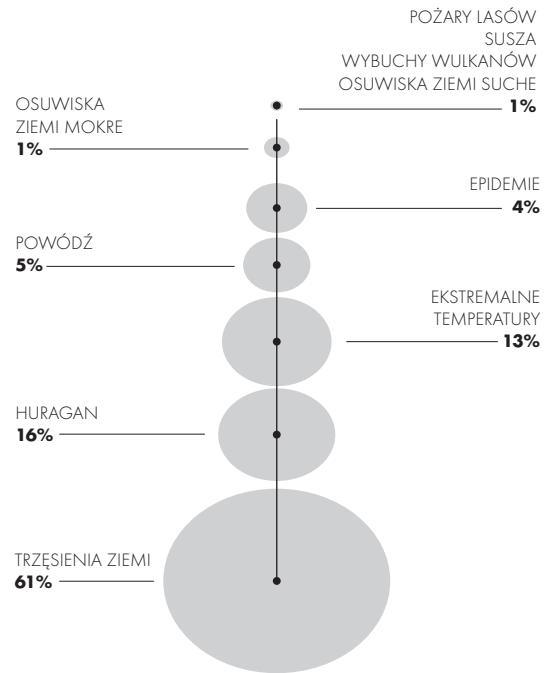
WYKRES 2. LICZBA OSÓB DOTKNIĘTA KATASTROFAMI, WEDŁUG REGIONÓW I LICZBY ZGŁOSZONYCH KATASTROF⁷.

RYSUNEK 1. LICZBA DOTKNIĘTYCH OSÓB W ZALEŻNOŚCI OD TYPU KATASTROFY⁸

RYSUNEK 2. LICZBA OFIAR W ZALEŻNOŚCI OD TYPU KATASTROFY⁹

KONFLIKTY ZBROJNE

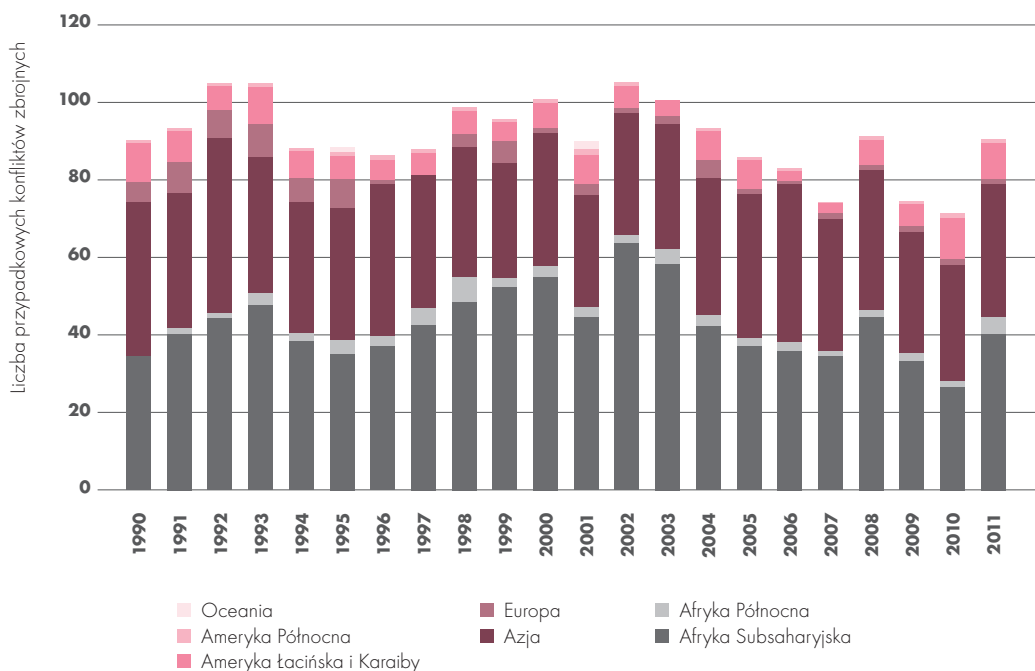
Najbardziej aktualne dane dotyczące liczby konfliktów zbrojnych na świecie pochodzą z 2011 roku. Wtedy to ich suma wzrosła z 77 do 98. Wielu z nas słyszało o konfliktach w Syrii, Afganistanie czy Iraku, ale czy słyszeliście o konfliktach w Sudanie, Nigerii czy w Meksyku?

Regionami o największej liczbie konfliktów w 2011 roku, podobnie jak w latach poprzednich, były Afryka Subsaharyjska i Azja.

CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE KRYZYSOM HUMANITARNYM

Jako czynniki sprzyjające kryzysom naturalnym wymieniane są najczęściej degradacja środowiska i zmiany klimatu. Szybki, niekontrolowany rozwój miast i bieda to z kolei elementy prowadzące do wzrostu liczby ofiar katastrofy. O rozmiarze kataklizmu nie decyduje bowiem jedynie siła żywiołu, czy natężenie konfliktu, ale również stopień narażenia ludzi znajdujących się w jego zasięgu.

WYKRES 3. LICZBA PRZYPADKÓW KONFLIKTÓW ZBROJNYCH WEDŁUG REGIONÓW¹⁰

Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy skłęk kryzysu i jego wpływ na sytuację dotkniętych nim ludzi uzależnia od: podatności społeczeństwa na zagrożenie,

odpowiedniego przygotowania na wypadek tego zagrożenia oraz samego zagrożenia.

RYS. 3. ROZUMIENIE KRYZYSU HUMANITARNEGO¹¹

$$\frac{\text{podatność na zagrożenie + zagrożenie}}{\text{przygotowanie}} = \text{kryzys humanitarny}$$

→ PODATNOŚĆ NA ZAGROŻENIE

Wielu ludzi na świecie nie ma wyboru miejsca zamieszkania i często zmuszonych jest do życia w slumsach, na terenach zalewowych lub osuwiskowych.

Miasto portowe Carrefour, będące biednym przedmieściem stolicy Haiti, Port-au-Prince, jest przykładem miejsca, w którym jeszcze przed trzęsieniem ziemi w 2010 roku sytuacja mieszkańców była trudna. Domy budowane na skarpie, z dostępnych pod ręką materiałów, wznoszone w bardzo bliskiej odległości od siebie ze względu na duże zaludnienie terenu, nie spełniały żadnych norm budowlanych. Miasto nie miało drogi, która mogłaby zapewnić dostęp dla pojazdów ratowniczych. Przerwy w dostawie elektryczności były częstym zjawiskiem, dostawy wody zdarzały się rzadko, a kanalizacji praktycznie nie było.

Zastanówmy się, jak ludzie żyjący na tym wzgórzu byli przygotowani na którykolwiek typ katastrofy: trzęsienie ziemi, huragan czy lawinę błota.

→ PRZYGOTOWANIE DO KRYZYSU

Przyjrzyjmy się tabelce poniżej, w której zestawiono dane dotyczące podobnych katastrof – trzęsienia ziemi w dwóch różnych krajach: na Haiti i w Japonii.

Porównując te dane, widzimy, że trzęsienie ziemi w Japonii było silniejsze niż na Haiti. Dodatkowo towarzyszyło mu tsunami, które na Karaibach nie wystąpiło. Dlaczego więc liczba ofiar śmiertelnych w Japonii jest ponad dziesięciokrotnie mniejsza? Odpowiedź jest prosta: z powodu przygotowania do katastrofy. Japonia jest przyzwyczajona do trzęsień ziemi i tsunami, choć nie była gotowa na te zjawiska w aż tak dużej skali. Niemniej jednak budynki były wykonane z odpowiednich materiałów i w technice odpornej na trzęsienia ziemi, a na minutę przed największym wstrząsem specjalny system ostrzegania odebrał sygnały z około tysiąca sejsmografów na terenie kraju, co umożliwiło nadanie w telewizji informacji alarmowej, ratującej życie wielu Japończykom.

HAITI	JAPONIA
RODZAJ KATASTROFY	
Trzęsienie ziemi (7,3 stopnia w skali Richtera)	Trzęsienie ziemi (9 stopni w skali Richtera)
LICZBA OFIAR ŚMIERTELNYCH	
316 tysięcy	21 tysięcy
SZACOWANE STRATY	
7 do 14 bilionów dolarów	300 bilionów dolarów
STOSUNEK STRAT DO PKB KRAJU	
200% PKB	4% PKB

FOT 4. Mieszkańcy Tacloban podczas ewakuacji po przejściu tajfuna Hayian, wschodnia prowincja Samar, Filipiny, listopad 2013 FOT. U.S NAVY PHOTO/CC

Na Haiti problemem był brak przygotowania. Ostatnie trzęsienie ziemi o podobnej sile zdarzyło się tam ponad 200 lat temu. Co więcej, Haiti jest jednym z najbiedniejszych państw świata. Rząd nie inwestował w systemy ostrzegawcze, takie jak np. w Japonii, umieszczając to na niższej pozycji na liście priorytetów, w obliczu innych problemów, z jakimi zmagał się kraj na co dzień.

Długotrwałe skutki katastrof również są bardzo różne dla obu krajów. Podczas, gdy gospodarka Japonii wraca do stanu sprzed katastrofy, to na Haiti cztery lata po trzęsieniu ziemi ludzie nadal wymagają pomocy humanitarnej w postaci schronienia czy dostępu do wody.

→ REAKCJA NA KRYZYS HUMANITARNY

Kiedy uderza katastrofa, mieszkańcy oczekują pomocy od rządu swojego kraju i działających w nim organizacji. Im szybciej zostanie ona udzielona, tym większe są szanse na redukcję liczby ofiar śmiertelnych i zmniejszenie skali zniszczeń. Rządy biedniejszych państw, tak jak to było w przypadku Haiti czy obecnie Filipin, często nie mają środków na utrzymanie skutecznych służb ratowniczych. Mniej ludzi na tych terenach ma też ubezpieczenia, które mogłyby pokryć straty. Inne kraje, choć przygotowane, tak jak Japonia, nawiedzane są przez katastrofy o zbyt dużej sile, by mogły sobie z nimi samodzielnie poradzić. Kiedy tego rodzaju sytuacje mają miejsce, społeczność międzynarodowa, agencje ONZ i organizacje takie jak Polska Akcja Humanitarna wspólnie działają, by zapewnić poszkodowanym odpowiednią pomoc.

3

SKUTKI KRYZYSÓW HUMANITARNYCH

Kryzys humanitarny, niezależnie od czynników go wywołujących, odciska tragiczne piętno na życiu ofiar, a jego skutki mogą się utrzymywać przez wiele lat. Aby zrozumieć tragiczną sytuację ludzi tuż po katastrofie i dostrzec jej potencjalnie długofalowe konsekwencje, wystarczy zastanowić się, jak wiele spustoszenia czynią kataklizmy na terenach, które obejmują swoim zasięgiem.

Oczywiście najtragiczniejszą konsekwencją każdej katastrofy humanitarnej jest utrata życia i zdrowia osób bezpośrednio przez nią dotkniętych. Kataklizmy wpływają również na los tych, których oszczędziły, a nawet tych, którzy pozornie pozostali poza ich zasięgiem. Ocaleni przeżywają ogromny stres związany z szokiem spowodowanym utratą bliskich i niepewnością jutra. Katastrofy niszczą domostwa, pozbawiając ludzi

dachu nad głową, burzą szkoły, szpitale, urzędy czy miejsca kultu, odbierając dzieciom możliwość dalszej edukacji, a chorym – opieki, dezorganizując administrację i strukturę społeczną. Zniszczone miejsca pracy oznaczają bezrobocie i – podobnie jak zdewastowane uprawy – spadek dochodów. Utrudniony transport i zmniejszona podaż powodują wzrost cen żywności, co dla dużej części zubożałego społeczeństwa skutkuje brakiem dostępu do pożywienia, a w efekcie niedożywieniem i nierządkiem głodem. Zniszczoną infrastrukturą nie płynie woda ani prąd, pogarszają się warunki sanitarne, pojawia się niebezpieczeństwo wybuchu epidemii. Niejednokrotnie degradacji ulega również środowisko naturalne. W wyniku wszystkich tych zdarzeń cierpi gospodarka całego kraju, nawet jeżeli katastrofą została dotknięta zaledwie jego część.

SKUTKI KATASTROF NATURALNYCH I KONFLIKTÓW ZBROJNYCH:

- a. Utrata życia, zdrowia.
- b. Utrata domostw i innej własności, skutkująca często bezdomnością.
- c. Głód lub niedożywienie na skutek przerwanych dostaw żywności i wzrostu jej cen.
- d. Utrata dostępu do wody na skutek zniszczenia lub zanieczyszczenia infrastruktury.
- e. Utrata źródła dochodu i bezrobocie spowodowane utratą miejsca pracy lub klientów.
- f. Utrata możliwości edukacji (zniszczenia szkół, śmierć nauczycieli, niemożność podróży do szkoły, brak funduszy).
- g. Załamanie systemu opieki zdrowotnej.
- h. Mniejsza zdolność poruszania się po kraju na skutek zniszczenia infrastruktury.
- i. Utrata dziedzictwa kulturowego, miejsc kultu religijnego, zaburzenie struktur społecznych.
- j. Zniszczenie środowiska naturalnego.
- k. Chaos i stres (śmierć najbliższych, niepewność jutra, brak informacji o sytuacji, załamanie struktur rządowych lub samorządowych itd.).

FOT 5. Handel na zniszczonych trzęsieniem ziemi ulicach centrum Port au Prince, Haiti.

FOT. BARTEK WRZEŚNIEWSKI

4

ZASADY POMOCY HUMANITARNEJ

W przypadku większych katastrof zniszczenia mogą być tak potężne, że dotknięte nimi społeczności nie będą mogły sobie poradzić z krótko- i długofalowymi konsekwencjami zdarzenia bez pomocy z zewnątrz. Ofiary kataklizmów, aby przetrwać, potrzebują więc natychmiastowego wsparcia. Działania zmierzające do jego udzielenia nazywamy pomocą humanitarną.

Pomoc humanitarna ma zatem na celu przede wszystkim ochronę życia ofiar kataklizmów (naturalnych lub wywołanych przez człowieka), łagodzenie cierpienia ludzi oraz zachowanie ich godności. W dłuższej perspektywie działania z zakresu pomocy humanitarnej pozwalają dotkniętym kryzysem społecznościom na powrót do sytuacji, w której będą mogły one samodzielnie funkcjonować. Prawo zarówno do udzielenia, jak i do otrzymania pomocy humanitarnej wywodzi się z przeświadczenia, że wszyscy ludzie są równi i mają równe prawa, niezależnie od pochodzenia, religii, rasy itd. Naczelną zasadą kierującą działaniami wszystkich organizacji niosących taką pomoc jest **zasada humanitaryzmu** lub tzw. imperatyw humanitarny, wskazujący, że ludzkie cierpienie musi spotkać się z reakcją w każdych okolicznościach i że w szczególności dotyczy to osób znajdujących się w najtrudniejszym położeniu w danej społeczności.

Tę i inne zasady udzielania pomocy humanitarnej sformułował wraz ze współpracownikami Henry Dunant (patrz: ramka), pierwszy laureat Pokojowej Nagrody Nobla, uważany za ojca współczesnego humanitaryzmu.

Pozostałe zasady, w wyraźny sposób wynikające z imperatywu humanitarnego, to między innymi:

- **Zasada bezstronności** oznaczająca, że pomoc humanitarna jest dostarczana wyłącznie w zależności od potrzeb, bez względu na narodowość, rasę, wyznanie, pozycję społeczną czy stronę konfliktu. To potrzeba pomocy powinna być decydująca, a nie światopogląd czy wyznanie poszkodowanej osoby.
- **Zasada neutralności** oznaczająca, że osoby udzielające pomocy humanitarnej nie będą angażowały się w spory religijne, polityczne, rasowe czy ideologiczne.
- **Zasada niezależności** oznaczająca niezależność celów humanitarnych od celów politycznych, gospodarczych czy wojskowych. Zasada ta ma zagwarantować, że pomoc nie stanie się narzędziem w rękach polityków lub armii, a jej udzielenie lub jego brak nie będą wykorzystane do osiągnięcia przez nich określonych celów politycznych, gospodarczych czy wojskowych.

FOT 7. Pomoc PAH w Syrii, marzec 2013. FOT. MACIEJ MOSKWA/TESTIGO DOCUMENTARY

FOT 8. Pomoc PAH w Syrii, marzec 2013. FOT. MACIEJ MOSKWA/TESTIGO DOCUMENTARY

DUNANT, CZERWONY KRZYŻ I KONWENCJE GENEWSKIE

W 1859 roku młody szwajcarski finansista Henri Dunant, przejeżdżając nieopodal miasteczka Solferino w północnych Włoszech, jest świadkiem dramatu tysięcy rannych żołnierzy dogorywających w męczarniach na polach stoczonych kilka dni wcześniej jednej z największych bitew wojny francusko-austriackiej. Widok ten robi na młodym Szwajcarze ogromne wrażenie. Dunant organizuje szpital polowy, w którym z pomocą miejscowych kobiet opatruje rannych żołnierzy, niezależnie od tego, po której stronie walczyli. Dwa lata później w książce „Wspomnienie Solferino” postuluje powołanie wspólnej organizacji, której członkowie nieśliby pomoc rannym na polach bitew żołnierzom. Dunant przekonuje do swych idei czterech wpływowych obywateli Szwajcarii i w 1863 roku powstaje Międzynarodowy Komitet Pomocy Rannym, który nieco później przekształca się w Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (MKCK). Za swój znak przyjmuje on odwrotność flagi Szwajcarii – czerwony krzyż na białym tle. W 1864 roku, dzięki determinacji Dunanta, przedstawiciele 16 krajów podczas konferencji zorganizowanej w Genewie podpisują traktat o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych na lądzie, znany dziś pod nazwą pierwszej konwencji genewskiej. Wśród postanowień konferencji znalazły się między innymi ustalenia gwarantujące neutralność rannym żołnierzom, niezależnie od strony konfliktu, oraz osobom udzielającym im pomocy.

Trzy lata po podpisaniu pierwszej konwencji genewskiej Dunant, na skutek sporów z pozostałymi członkami Komitetu, odchodzi z Czerwonego Krzyża i popada w zapomnienie. Świat przypomni sobie o nim jeszcze na chwilę w 1901 roku, kiedy Szwajcar zostanie odznaczony pierwszą w historii Pokojową Nagrodą Nobla. Nie wydając z nagrody ani grosza, Dunant umiera dziewięć lat później w zapomnieniu, lecz zapoczątkowane przez niego dzieło jest kontynuowane. W następnych dziesięcioleciach podpisano trzy kolejne konwencje genewskie i trzy protokoły dodatkowe, stanowiące dziś fundament międzynarodowego prawa humanitarnego.

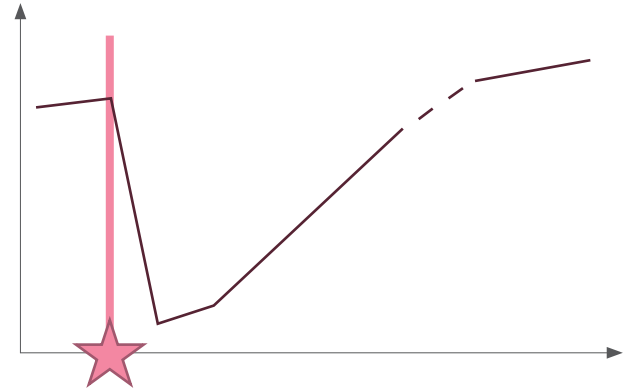
5

POMOC HUMANITARNA I POMOC ROZWOJOWA

Powiedzieliśmy już sobie, że pomoc humanitarna udzielana jest ofiarom katastrof naturalnych i konfliktów zbrojnych. Często jednak, słysząc o udzielanej gdzieś na świecie pomocy, nie dowiadujemy się o konfliktach czy katastrofach, lecz o wielkiej biedzie, w jakiej żyją ludzie i z jakiej sami nie potrafią się wydostać. Choć nieraz myślimy o wsparciu dla tych osób jako o pomocy humanitarnej, tak naprawdę mamy tutaj do czynienia z tzw. pomocą rozwojową, przed którą stoją inne zadania niż przed typową pomocą humanitarną. O ile ta ostatnia ma na celu przede wszystkim ochronę życia, zdrowia i godności ofiar kataklizmów, o tyle pomoc rozwojowa służy eliminacji długofalowych zjawisk mających negatywny wpływ na egzystencję i rozwój danej społeczności. Takimi długofalowymi zjawiskami mogą być np.: ubóstwo, brak ochrony zdrowia i edukacji, brak dostępu do wody czy niekorzystne zmiany klimatu. Pomoc humanitarna opiera się na zasadach humanitaryzmu, bezstronności, neutralności i niezależności, i skierowana jest do tych osób, które ucierpiały w wyniku kryzysu humanitarnego. Pomoc rozwojowa ma na celu poprawę sytuacji społecznej i gospodarczej społeczeństwa jako całości, zgodnie z zasadami:

- **własności** koncepcji rozwojowych (ang. *ownership*) – kraje rozwijające się same ustalają swoje strategie rozwoju;
- **dostosowania pomocy do strategii rozwojowych biorców** (ang. *alignment*) – dawcy pomocy wspierają strategię rozwoju opracowaną przez kraje rozwijające się i realizują wsparcie poprzez lokalne instytucje;
- **harmonizacji działań donatorów** (ang. *harmonisation*) – dawcy pomocy koordynują swoje działania i procedury oraz dzielą się informacjami, aby zapobiec duplikacji działań;
- **wzajemnej odpowiedzialności** (ang. *mutual accountability*) – zarówno dawcy, jak i odbiorcy pomocy skupiają się na osiągnięciu mierzalnych rezultatów;
- **zarządzania opartego na rezultatach** (ang. *managing for results*) – zarówno dawcy, jak i odbiorcy pomocy są odpowiedzialni za rezultaty swoich działań.

WYKRES 4. ZMIANA WARUNKÓW ŻYCIA SPOŁECZEŃSTW DOTKNIĘTYCH KATASTROFĄ

W momencie katastrofy (oznaczonym na wykresie za pomocą gwiazdki) warunki oraz jakość życia dotkniętej nią populacji (oznaczone symbolicznie jako cienka linia) gwałtownie się pogarszają. Pomoc humanitarna polega na przywróceniu warunków życia zbliżonych do tych sprzed katastrofy. W rzeczywistości jest to bardzo trudne i zajmuje bardzo dużo czasu (stąd przerywana linia). Jeśli spojrzymy na ostatni odcinek ciągłej linii, zauważymy powolny wzrost stopy życiowej i polepszenie warunków życia nawet w porównaniu z tymi sprzed katastrofy. Może to być np. wynik programów rozwojowych wprowadzanych po tym, jak dany region podźwignął się całkowicie z katastrofy.

Wiele organizacji (np. Polska Akcja Humanitarna) zajmuje się dostarczaniem zarówno pomocy humanitarnej, jak i pomocy rozwojowej, jednak cele i tryb realizacji w obu przypadkach są często bardzo odmienne. Choć utarło się nazywać te organizacje organizacjami humanitarnymi, a ich pracowników – pracownikami humanitarnymi, warto pamiętać o różnicach pomiędzy wskazanymi dwoma typami pomocy.

Pomoc humanitarna udzielana jest **w trakcie** lub **po zakończeniu** tragicznych wydarzeń, zarówno **w miejscu wystąpienia kryzysu**, jak i w miejscach **przymusowego przesiedlenia ludności** (uchodźców lub uchodźców wewnętrznych, a więc osób przymusowo przesiedlonych na terenie tego samego kraju). Jest zazwyczaj **krótkotrwała** i ma za zadanie umożliwienie powrotu do sytuacji sprzed katastrofy.

Poniższa tabela przedstawia różnice pomiędzy interwencjami zaliczającymi się do pomocy humanitarnej i pomocy rozwojowej.

POMOC HUMANITARNA	POMOC ROZWOJOWA
Odbudowa zniszczonej podczas katastrofy szkoły w celu przywrócenia możliwości edukacji	Budowa nowej szkoły w celu polepszenia warunków edukacji
Budowa szpitala polowego w celu zapewnienia pomocy medycznej ofiarom kryzysu	Budowa szpitala w celu polepszenia poziomu ochrony zdrowia
Dostarczanie wody po katastrofie w celu zapewnienia dostępu do wody	Budowa studni w celu polepszenia dostępu do wody

Pomoc rozwojowa ma więc za zadanie uwalnianie potencjału lokalnej ludności i stymulowanie rozwoju. Nieudzielenie pomocy rozwojowej w odpowiednim momencie może prowadzić

do znacznego pogarszania się warunków życia społeczności i w efekcie do katastrofy humanitarnej (np. do głodu, wojen domowych, kryzysów uchodźczych itd.).

POMOC HUMANITARNA CZY ROZWOJOWA – POLEMIKA

Choć w teorii rozróżnienie między pomocą humanitarną a rozwojową jest proste, w praktyce często te różnice się zacierają i trudno jednoznacznie określić, kiedy działanie przestaje być pomocą humanitarną i mieć charakter doraźny oraz kiedy zaczyna się działanie rozwojowe. Przykładem może być budowa studni na terenie obozu dla uchodźców wewnętrznych Jowle w Somalii. Budowa obozu była natychmiastową reakcją na potrzebę schronienia dla przesiedlonej ludności, ale ze względu na przedłużający się konflikt i niemożność powrotu do domów wiele osób zamieszkuje w nim od kilku lat. Ponieważ sytuacja nie ulega poprawie, PAH buduje na terenie obozu studnie, które mogą być postrzegane jako pomoc rozwojowa, gdyż podnoszą jakość życia osób mieszkających w Jowle już praktycznie na stałe, poprawiając ich dostęp do wody. Z drugiej strony, trudno uznać za pomoc rozwojową projekt wdrażany w obozie dla uchodźców, miejscu jednoznacznie kojarzącym się z tymczasowością i działaniami doraźnymi. Dlatego też wiele organizacji odchodzi od podziału na pomoc humanitarną i rozwojową i wnioskuje o reformę obecnego systemu, by zwiększyć efektywność działań.

FOT 9. Elizabeth Kaitano, Gumruk, South Sudan. Dystrybucja środków do uzdatniania wody.
FOT. TOMASZ WOŹNY

FOT 10. Wiercenie studni w Sudanie Południowym, marzec 2010. FOT. WOJCIECH GRZEDZIŃSKI

SPRAWDŹ SWOJĄ WIEDZĘ!

POMOC HUMANITARNA CZY ROZWOJOWA?

- a. W wiejskich rejonach Etiopii brakuje szkół. Organizacja buduje więc tam szkołę.
- b. Mieszkańcy Indonezji, którzy jako nieliczni przetrwali silne trzęsienie ziemi, są w szoku. Organizacja dostarcza im pomoc psychologiczną.
- c. W ogromnym mieście w Indiach jest tylko jeden szpital, wiele osób umiera, zanim ma szansę dostać się na wizytę do lekarza. W celu polepszenia dostępu do opieki zdrowotnej organizacja buduje w mieście drugi szpital.
- d. Dzieci w biednych regionach Polski nie dojadają. Organizacja dożywia dzieci w szkołach.
- e. Haiti. Po trzęsieniu ziemi żołnierze stawiają szpital polowy w miejscu zawałonej kliniki.
- f. Kenia. Obozy uchodźców z ogarniętej wojną i głodem Somalii są przepełnione. Organizacja buduje sanitariaty, aby zapobiec epidemii.
- g. Sudan Południowy. Kobiety spędzają większość dnia, nosząc wodę z oddalonych źródeł czy studni. Organizacja buduje studnie, aby zapewnić lepszy dostęp do wody.
- h. W obozach uchodźców przeprowadza się masowe szczepienia przeciw odrze wśród nowo przybyłych dzieci.

6

CELE I ZADANIA POMOCY HUMANITARNEJ

KIEDY I JAK DOSTARCZANA JEST ZATEM POMOC HUMANITARNA I NA CZYM ONA POLEGA?

Ponieważ pomoc humanitarna skierowana jest głównie do ofiar klęsk żywiołowych i konfliktów zbrojnych, udzielana jest ona zazwyczaj w trakcie lub tuż po zakończeniu tych tragicznych wydarzeń. Aby jednak organizacje humanitarne mogły zacząć działać, muszą mieć zgodę władz kraju, w którym doszło do kryzysu. Nie zawsze uzyskanie takiej zgody jest możliwe.

Kryzysom często towarzyszą migracje ludności bądź przymusowe przesiedlenia, co powoduje, że pomoc humanitarna nie ogranicza się jedynie do obszaru, na którym wystąpił kataklizm lub konflikt, ale jest także udzielana w miejscach, do których uciekają ofiary.

FOT 11. Dominika Arseniuk, koordynatorka pomocy natychmiastowej PAH w Sudanie Południowym, maj 2012.

FOT. MARCIN SUDER

PRZYKŁAD ODMOWY PRZYJĘCIA POMOCY HUMANITARNEJ: BIRMA

2 maja 2008 roku w Birnę uderzył cyklon Nargis. Zaatakował on południowo-zachodni kraniec birmańskiej delty rzeki Irawadi, przechodząc nad Rangunem – największym miastem w Birnie i jego była stolicą – by wygasnąć w górach przy granicy birmańsko-tajlandzkiej. Siła cyklonu osiągnęła czwartą kategorię w pięciostopniowej skali huraganów Saffira-Simpsona, dochodząc do prędkości 220 km/h. Dwa dni po katastrofie władze birmańskie podały w państwowej telewizji, że mogło zginąć do 10 tysięcy ludzi. Ogłoszona oficjalnie dzień później liczba była ponad dwukrotnie wyższa. W delcie zginęło kilkadziesiąt tysięcy ludzi, setki tysięcy zostało bez jedzenia, wody i dachu nad głową. W obliczu nieszczęścia na tak straszliwą skalę rządy wielu państw zaoferowały pomoc. Rządząca Birną junta wojskowa, w obawie przed przeprowadzeniem ataku militarnego na kraj przez państwa zachodnie, odrzuciła te propozycje.

Lotnisko w Rangunie nie udzieliło zgody na lądowanie wystanego z sąsiedniej Tajlandii amerykańskiego samolotu z ładunkiem artykułów pierwszej potrzeby ani trzech samolotów przystanych przez Światowy Program Żywnościowy ONZ. Witaminizowane suchary na ich pokładach mogłyby przynieść ratunek głodującym od kilku dni ludziom. Samolot z Kataru z pomocą materialną i ekipami ratunkowymi, który dotarł na lotnisko w Rangunie, zmuszono do niezwłocznego odlotu wraz z ładunkiem i ratownikami.

9 maja, tydzień po przejściu cyklonu Nargis, Ministerstwo Spraw Zagranicznych Birmy oświadczyło, że kraj „nie jest jeszcze przygotowany na przyjęcie zagranicznych ekip poszukiwawczo-ratunkowych oraz wystaników prasy”. Wedle tego oświadczenia władze zgadzały się na odebranie pomocy rzeczowej i finansowej, ale zamierzały samodzielnie zająć się dystrybucją „za pośrednictwem swych przedstawicieli obecnych na terenach dotkniętych klęską”. Z opcji tej skorzystały m.in. dwie polskie organizacje PAH oraz Caritas Polska, które podjęły współpracę z lokalnymi organizacjami samopomocowymi. Dopiero 19 maja junta wojskowa wyraziła częściową zgodę na przyjęcie zagranicznej pomocy medycznej dla ofiar cyklonu Nargis. Do Birmy wysłane zostały 30-osobowe zespoły ratownicze z 10 państw członkowskich ASEAN.

W historii klęsk żywiołowych postępowanie władz Birmy nie miało precedensu. ONZ i zagraniczne organizacje humanitarne nie szczędziły ostrych słów potępienia. Oficjalnie w wyniku cyklonu Nargis zginęło 138 tysięcy osób. Nieoficjalnie mówi się o liczbie pół miliona¹².

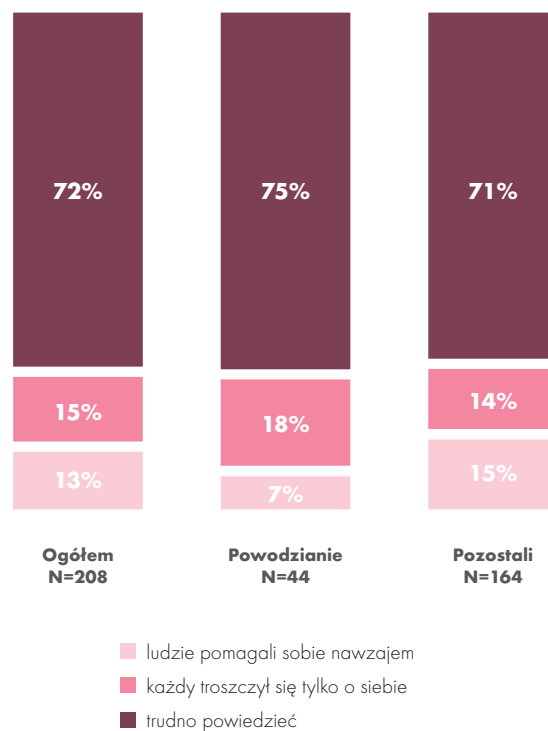
Marzec 2011 roku. Senne zazwyczaj miasteczko Salum w północno-zachodnim Egipcie dziś tętni życiem. Siedzący na zewnątrz sklepików i restauracyjek mężczyźni żywo dyskutują, komentując doniesienia rozbrzmiewającej prawie w każdym pomieszczeniu arabskiej telewizji Al Jazeera. Na ekranach eksplozje i czarny dym wydobywający się spomiędzy domów identycznych jak te tutaj. Pędzące główną ulicą samochody zachodnich stacji telewizyjnych, egipskiego wojska czy rozmaitych agencji ONZ nieustannie wzbijają w powietrze pokrywający główną drogę kurz. Jadą na oddaloną o 12 kilometrów od Salum libijską granicę, gdzie aż nadto widoczne są skutki tego, co cały czas pokazuje Al Jazeera. Granica leży na pustyni, miejscu właściwie z definicji niezaludnionym. Dziś jednak, podobnie jak przez kilka ostatnich tygodni, strefa pomiędzy libijskimi a egipskimi posterunkami pęka w szwach. Tysiące osób, które przybyły tutaj, uciekając przed libijską wojną domową, znalazły się w pułapce, w której mogą przetrwać tylko dzięki pomocy niesionej z zewnątrz. Ludzie uwięzieni w tej pułapce to głównie obywatele państw trzecich, takich jak Bangladesz czy Czad, którzy dzięki pracy na libijskich polach naftowych mogli utrzymać swoje rodziny żyjące tysiące kilometrów od nich. Koczują ich tutaj tysiące. Do Egiptu wjechać nie mogą, władze tego państwa nie chcą ich u siebie. Utknęli. Ludzie ci, choć pochodzą z różnych krajów, mają pewne cechy wspólne. Są to: przerażenie, niepewność jutra i całkowita zależność od pomocy humanitarnej.

Być może wielu z Was wyobraża sobie teraz pomoc humanitarną jako spontaniczne rozdawanie ubrań i żywności poszkodowanym przez kataklizmy i wojny. Być może macie przed oczami długie konwoje ciężarówek dowożące wodę, żywność i ubrania z dalekich i bogatych krajów, których mieszkańcy w odruchu serca podarowali, co mieli już niepotrzebnego. Nie pielęgnujcie w sobie tego wyobrażenia, gdyż jest ono w dużej mierze błędne, a czasami wręcz szkodliwe. Oczywiście, dystrybucja rozdawanie podstawowych artykułów, takich jak żywność czy woda, bardzo często jest prowadzone w pierwszej fazie po katastrofie, ale dostarczanie darów na miejsce konwojem z odległego kraju to już naprawdę ostateczność. Również sposób dystrybucji i dobór artykułów pomocowych nie może być tutaj przypadkowy. Jednak zapewnienie podstawowych (czy natychmiastowych) potrzeb poszkodowanej ludności to zaledwie ułamek zakresu pomocy humanitarnej.

Po każdym kataklizmie panuje trudny do opisanego chaos. Pierwszymi, którzy pomagają poszkodowanym w nieszczęściu, są oczywiście nie pracownicy humanitarni, ale zwykli ludzie - ci, których w mniejszym lub większym stopniu dotknął kryzys. W poszukiwaniu swoich bliskich, rodziny, sąsiedzi i przyjaciele przeszukują gruzy po trzęsieniach ziemi, szpitale pracują 24 godziny na dobę, aby opatrzyć wszystkich rannych. Pomocy często udzielają też różnego rodzaju grupy stowarzyszeniowe, organizacje krajowe i kościelne. W niektórych krajach, często dotykanych katastrofami naturalnymi, rządy i organizacje lokalne wyspecjalizowały się w reagowaniu na te zdarzenia. Niezależnie od tego, czy zaangażowane są samorządy, organizacje sąsiedzkie, pozarządowe czy koła religijne, faktem jest, że znaczna część pomocy humanitarnej udzielana jest przez mieszkańców kraju, w którym wydarzyła się katastrofa¹³.

Nie szukając daleko, podczas fali powodziowej w Polsce w 2010 roku respondenci z obszarów dotkniętych powodzią, którzy wzięli udział w badaniu Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS), w większości byli zdania, że w czasie tego kataklizmu ludzie pomagali sobie wzajemnie (72%).

WYKRES 5. ODPOWIEDZI MIESZKAŃCÓW TERENÓW POSZKODOWANYCH¹⁴

Dopiero po kilkudziesięciu godzinach lub nawet kilku dniach zaczyna napływać wyspecjalizowana pomoc. Często pierwsze na miejscu są specjalistyczne jednostki poszukiwawczo-ratownicze (strażacy, lekarze), wydobywające spod gruzów osoby, które da się jeszcze uratować. Równocześnie zjawiają się przedstawiciele organizacji humanitarnych.

Akcja poszukiwawczo-ratunkowa

Akcja poszukiwawczo-ratunkowa prowadzona jest przez wyspecjalizowane jednostki **USR** (*Urban Search and Rescue*), mające na celu poszukiwanie i wydobywanie rannych oraz udzielanie im pomocy medycznej.

FAKTY:

50% uwięzionych przeżywa pod gruzami więcej niż 6 godzin.

99% ludzi uwięzionych pod gruzami jest ratowanych przez sąsiadów, rodzinę itp.

HAITI (TRZĘSIENIE ZIEMI, STYCZEŃ 2010 ROKU):

67 zespołów poszukiwawczych z całego świata, w tym z Polski, udało się wydobyć spod gruzów łącznie 132 żywe osoby, akcja trwała 11 dni, zginęło ponad 200 tysięcy osób.

W tych pierwszych dniach po katastrofie najważniejszym zadaniem pracowników humanitarnych jest ocena tego, co się stało, i dokładne zaplanowanie działań. Lata doświadczeń nauczyły agencje humanitarne, że zanim ruszy się z jakąkolwiek pomocą, trzeba uzyskać na miejscu dokładne informacje i rozeznanie na temat sytuacji i potrzeb. W przeciwnym razie pomoc może okazać się nietrafiona i stanowić dodatkowe obciążenie dla systemu logistycznego. Zbieraniu tych danych (nazywanemu często misją rekonesansową) towarzyszy również nawiązywanie kontaktu z innymi organizacjami i wspólne planowanie oraz koordynowanie przyszłych działań pomocowych. Dopiero po dokładnym rozpoznaniu potrzeb można zacząć organizować pomoc. **Pierwszy etap** to zazwyczaj **zaspokojenie natychmiastowych potrzeb poszkodowanej ludności**, mające na celu ratowanie życia, zdrowia i godności ofiar kataklizmów. W zależności od rozpoznanych wcześniej potrzeb na ten etap mogą składać się takie czynności, jak: dystrybucja wody, żywności, środków higienicznych, organizowanie schronienia (np. budowa obozu, dystrybucja namiotów, koców), zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych czy opieki medycznej i psychologicznej. Dobrą praktyką i obecnie już właściwie standardem jest lokalne pozyskiwanie większości dóbr przeznaczonych do dystrybucji. Pozyskana w ten sposób pomoc jest zazwyczaj tańsza (odpadają kolosalne koszty transportu) oraz znana i akceptowana przez poszkodowanych. Dodatkowo, kupując lokalnie, wspieramy miejscową ekonomię, która również cierpi na skutek kataklizmu.

Na etapie dystrybucji i doraźnej opieki pomoc humanitarna jednak się nie kończy. Aby poszkodowane społeczności mogły wrócić do samodzielnego funkcjonowania, niezbędne są długofalowe działania, które składają się na **drugi etap** udzielania pomocy humanitarnej – **wznowienie kluczowej infrastruktury** zniszczonej podczas katastrofy. Należą do nich: przywrócenie komunikacji, edukacji, opieki medycznej czy transportu na dotkniętym kataklizmem terenie. Zazwyczaj są to przedsięwzięcia długofalowe i trwają o wiele dłużej niż te należące do pierwszego etapu.

PRZYKŁADOWE OBSZARY POMOCY HUMANITARNEJ

- zapewnienie dostępu do wody (dystrybucja wody, zapewnienie jej stałego źródła),
- zapewnienie dostępu do żywności (dystrybucja gotowych posiłków odpowiednich kulturowo lub produktów niezbędnych do ich przygotowania),
- zapewnienie schronienia (dystrybucja namiotów, budowa schronień lub dystrybucja materiałów do ich budowy),
- dystrybucja artykułów pierwszej potrzeby niebędących żywnością (Non-food Items, NFIs), np. artykułów higienicznych, sprzętu do gotowania posiłków, koców, materaców itd.,
- opieka medyczna (udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanym, przywrócenie stałej opieki medycznej, szczepienia),
- zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych (konstrukcja toalet, sieci kanalizacyjnych, promocja higieny),
- edukacja (zapewnienie możliwości kontynuacji nauki),
- prawa człowieka (np. ochrona praw ofiar katastrof, ochrona dzieci i kobiet przed wykorzystywaniem seksualnym itd.),
- kampanie informacyjne dotyczące np. możliwości uzyskania pomocy, szkolenia i kampanie informacyjne z zakresu zdrowia publicznego,
- wsparcie psychologiczne dla ofiar katastrof,
- rolnictwo/produkcja (dystrybucja nasion, roślin, zwierząt),
- wczesna rekonstrukcja (przywracanie podstawowych serwisów, usług i infrastruktury, organizacja miejsc pracy),
- transport/logistyka/komunikacja,
- koordynacja działań z innymi aktorami¹⁵

Ważnym elementem działań pomocowych jest także **koordynacja** pomiędzy poszczególnymi organizacjami biorącymi udział w odpowiedzi na kryzys. Bez takiej koordynacji w i tak już ekstremalnie chaotycznym miejscu, jakim jest obszar dotknięty kilkoma dniami wcześniej katastrofą, zapanowałby jeszcze większy chaos. Organizacje, nie koordynując ze sobą działań, przeszkadzałyby sobie nawzajem albo dublowały swoje wysiłki w jednym miejscu, by w innym pozostawić ludzi bez pomocy. Agencje pomocowe

muszą zatem ściśle współpracować zarówno ze sobą, jak i z miejscowymi władzami, a co najważniejsze, z samymi poszkodowanymi, angażując ich w jak największym stopniu w swoje działania. Obecnie istnieje złożony system koordynacji prac wszystkich podmiotów biorących udział w odpowiedzi na kryzys humanitarny, oparty na współpracy organizacji humanitarnych, ONZ oraz innych aktorów. System taki nazywamy **podejściem klasterowym** (ang. *cluster approach*).

PODEJŚCIE KLASTEROWE (CLUSTER APPROACH)

Bardzo ważnym elementem w systemie pomocy humanitarnej jest koordynacja działań pomiędzy poszczególnymi organizacjami udzielającymi pomocy a także pomiędzy agencjami humanitarnymi a miejscową społecznością i lokalną administracją. Agendą ONZ odpowiedzialną za koordynację pomocy humanitarnej jest Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej – UNOCHA (*United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs*). W celu polepszenia współpracy agencji pomocowych cały obszar pomocy humanitarnej został podzielony na sektory, zwane klasterami, wewnątrz których koordynują pomoc organizacje humanitarne działające na danym polu. Przykładami takich klasterów są sektory wodno-sanitarny, żywnościowy, edukacyjny, rolniczy, zdrowotny itd. W ramach pracy w klasterach pracownicy organizacji pomocowych odbywają cykliczne spotkania, podczas których dzielą się wiedzą, wymieniają informacje, planują współpracę i dalsze działania. Spotkania takie odbywają się z częstotliwością dostosowaną do dynamiki sytuacji w terenie (mogą być organizowane codziennie lub nawet dwa razy dziennie w sytuacjach kryzysowych lub np. raz na dwa tygodnie w krajach, gdzie sytuacja jest stabilna i wdrażane są programy rozwojowe). Spotkania każdego klastera koordynuje i moderuje tzw. Cluster Lead, czyli organizacja stojąca na czele sektora. Jest to zazwyczaj jedna z agencji ONZ. Klasterzy za pośrednictwem UNOCHA koordynują również działania pomiędzy sobą oraz z lokalną administracją i innymi aktorami. Dzięki wspólnej koordynacji działań możliwa jest maksymalizacja pomocy, wspólna odpowiedź całej społeczności humanitarnej na zaistniały kryzys oraz unikanie dublowania działań oraz zapełnianie luk powstałych w systemie.

FOT 12. Starożytne ruiny w Serjilli w prowincji Idlib – miejsce tymczasowego schronienia uchodźców wewnętrznych, Syria.
FOT. MACIEJ MOSKWA / TESTIGO DOCUMENTARY

7

ASPEKTY PRAKTYCZNE W POMOCY HUMANITARNEJ

Podczas tragicznych wydarzeń lub tuż po ich wystąpieniu na miejscu katastrofy panuje nieopisany wręcz chaos i rozpacz. Jest wielu potrzebujących pomocy, wydaje się, że wymagają jej wszyscy i to natychmiast. Ale jak pomóc każdemu, jak mierzyć się z ogromem potrzeb, szczególnie gdy środki są ograniczone, a czasu bardzo mało? Jeżeli wyobrazimy sobie nagłą katastrofę (np. trzęsienie ziemi), która oprócz zabitych i rannych pozostawia bez dachu nad głową dziesiątki lub setki tysięcy osób, następną rzeczą, o jakiej musimy pomyśleć, jest ogrom i pilność potrzeb generowanych przez tę sytuację. Wszyscy ci ludzie potrzebują pożywienia, wody, schronienia, toalety, minimalnych warunków sanitarnych... Potrzebują wszystkiego! Podobnie może wyglądać sytuacja w formujących się ogromnych grupach uchodźców, którzy zabierając ze sobą jedynie potomstwo, uciekają przed przemocą w obawie o życie swoje i swoich bliskich.

Przed nowo przybyłymi na miejsce pracownikami humanitarnymi stoi teraz bardzo ważne zadanie, związane z istotnymi dylematami. Skąd pozyskać tak dużą ilość pomocy? Jakiej pomocy udzielić w pierwszej kolejności? Od kogo zacząć udzielanie tej pomocy? Skąd wiedzieć, kto potrzebuje jej najbardziej? Jak dystrybuować pomoc, aby nie pogłębiać istniejącego już chaosu?

Dla rozwiązania tych kwestii kluczowe znaczenie ma wspomniane już początkowe rozpoznanie sytuacji i potrzeb (tzw. misja rekonesansowa), które musi zostać przeprowadzone przed przystąpieniem do udzielania jakiegokolwiek pomocy. Zebrane w ten sposób informacje dadzą nam, przynajmniej częściowo, odpowiedź na pytania, co jest w tym momencie najpilniej potrzebne i gdzie możemy to zdobyć. Pozyskaną wiedzę możemy wymienić się z przedstawicielami innych organizacji i wspólnie zaplanować nasze działania, dzieląc się zadaniami. Gdy po kilku dniach zacznie się tworzyć system klastrów, taka wymiana informacji i wspólne planowanie będą łatwiejsze i bardziej efektywne.

Kolejnym problemem jest kolejność dostarczania pomocy. Od kogo zacząć? Komu przyznać pierwszeństwo w jej otrzymaniu?

Podczas każdej misji rekonesansowej należy zidentyfikować tzw. grupy wrażliwe, czyli osoby lub grupy osób, do których pomoc powinna trafić pierwsza ze względu na ich większą podatność na negatywne skutki zaistniałej sytuacji kryzysowej (patrz: ramka). Od tych grup powinniśmy zacząć dystrybucję pomocy lub przynajmniej ułatwić im do niej dostęp.

FOT 13. Na miejscu trzeba sporządzić dokładną listę określającą potrzeby. Na zdjęciu Maria Łukowska (PAH) wraz z inżynierem podczas odbudowywania schronień dla mieszkańców Filipin, którzy ucierpieli podczas tajfunu Hayian, grudzień 2013. FOT. JOSEPH FERRIS

GRUPY WRAŻLIWE (VULNERABLE GROUPS)

W obrębie każdej społeczności mamy do czynienia z tzw. grupami wrażliwymi (*vulnerable groups*), czyli osobami lub grupami osób, które w przypadku wystąpienia zagrożenia będą bardziej niż inne narażone na jego negatywne konsekwencje. Narażenie to może wynikać z różnego rodzaju przyczyn takich jak większa podatność na działanie czynników negatywnych lub potencjalnie gorszy dostęp do zapewnianej po katastrofie pomocy.

Takimi potencjalnymi grupami wrażliwymi są na przykład:

- kobiety (w szczególności kobiety ciężarne i karmiące),
- małe dzieci,
- osoby starsze i niepełnosprawne,
- uchodźcy,
- osoby marginalizowane,
- mniejszości religijne czy etniczne.

Dla przykładu, podczas wielu katastrof wśród kobiet i dzieci odnotowuje się o wiele większy odsetek śmiertelności, zachorowalności czy niedożywienia niż u mężczyzn. Nie jest to spowodowane jedynie większą wrażliwością fizyczną kobiet, ale również gorszym w porównaniu z mężczyznami dostępem do pomocy. Lista grup wrażliwych przytoczona powyżej nie jest oczywiście pełna ani adekwatna do każdej sytuacji. To, które grupy są grupami wrażliwymi w danej sytuacji, zależy jest od wielu różnych czynników (fizycznych, społecznych, ekonomicznych, religijnych itp.) i podczas każdego kryzysu grupy te muszą zostać zidentyfikowane w celu upewnienia się, że ich potrzeby zostaną odpowiednio zaadresowane¹⁶.

Przykładem jest tutaj kryzys uchodźczy podczas wojny domowej w Libii w 2011 roku. Pomimo że na granicach, gdzie gromadzili się uchodźcy, była dystrybuowana pomoc, ograniczała się ona jedynie do suchego prowiantu, wody i koców. Tymczasem na granicy znajdowała się duża grupa kobiet z małymi dziećmi, dla których brakowało odpowiednich środków higienicznych czy mleka w proszku. Grupa ta została szybko zidentyfikowana przez odbywającego misję rekonesansową pracownika PAH jako grupa wrażliwa i pomoc Polskiej Akcji Humanitarnej skoncentrowała się właśnie na kobietach i dzieciach.

Bardzo wielu trudności i dylematów może nastroić sam system dystrybucji pomocy. Pamiętajmy, że ludzie w potrzebie desperacko potrzebują pomocy dla siebie i swoich bliskich, więc aby nie potęgować chaosu, powinien on być uporządkowany i klarowny. Sytuacja, w której system dystrybucji jest niejasny i przypadkowy, stwarza ogromne niebezpieczeństwo doprowadzenia do niepokojów i zagrożenia życia lub zdrowia zarówno otrzymujących pomoc, jak i udzielających jej.

→ ISTNIEJĄ ZATEM DWA PODSTAWOWE SYSTEMY DYSTRYBUCJI POMOCY.

Pierwszy wymaga początkowej rejestracji poszkodowanych i weryfikacji ich statusu oraz przyznania im kart lub kuponów upoważniających do odebrania pomocy w odpowiednim punkcie dystrybucyjnym. Przykładem może być tutaj pomoc udzielana podczas powodzi w Polsce w 2010 roku. Poszkodowani rejestrowali się w urzędach gmin, gdzie po wstępnej weryfikacji przyznawano im tzw. karty powodziarstwa, upoważniające do odbioru pomocy oferowanej przez agencje pomocowe. Inny przykład to obozy uchodźców, gdzie każda przybywająca rodzina jest rejestrowana i otrzymuje kartę upoważniającą do odbioru niezbędnych artykułów w punktach dystrybucji.

Drugi system opiera się na strukturach lokalnych, a pomoc kierowana jest do potrzebujących poprzez lokalnych przywódców czy zaufane i cieszące się szacunkiem osoby wywodzące się z poszkodowanej społeczności. Przykładem może być tutaj pomoc udzielana uchodźcom w Sudanie Południowym w 2012 roku. Na skutek wojen plemiennych wiele miasteczek i wsi zostało splądrowanych, a część z nich była spalona. Niemożliwe okazało się

udzielenie pomocy każdemu, poza tym nie wszyscy stracili dobytek życia. Pracownicy PAH poprosili więc o pomoc w wytypowaniu osób najbardziej potrzebujących i poszkodowanych starszyzną wiosiek. Przywódcy ci sporządzili listy rodzin, do których trafiła pomoc.

Drugi system jest systemem bardziej pożądanym, gdyż opiera się na powszechnie szanowanych strukturach społecznych i angażuje w proces pomocy samych poszkodowanych.

FOT 14. Mapa Filipin z adnotacjami w których częściach działają jakie organizacje pomocowe oraz w jakim zakresie. Filipiny, grudzień 2013. FOT. JANICE PEREZ

8

ZŁA POMOC

Podczas gdy większość z kilkuset wydarzających się rocznie katastrof i konfliktów zbrojnych praktycznie całkowicie umyka naszej uwadze, niektóre – szczególnie te największe – zyskują ogromne zainteresowanie mediów, a co za tym idzie, opinii publicznej na całym świecie. W obliczu ogromu ludzkiego cierpienia i pod wpływem wstrząsających relacji z miejsc tragicznych wydarzeń budzą się w nas uczucia solidarności i chęci pomocy poszkodowanym.

Wielu z nas jako najbardziej namacalną formę pomocy postrzega darowizny rzeczowe. Jeśli są one przekazywane w odpowiedzi na konkretne zapotrzebowanie (czyli w określonych, ustalonych wcześniej na podstawie rekonesansu: ilości, jakości i rodzaju) oraz dystrybuowane zgodnie z potrzebami i systemem stworzonym przez specjalistów na miejscu, mogą stanowić niezwykle ważny i cenny element odpowiedzi humanitarnej. Jeżeli jednak tak się nie dzieje, dary takie generują koszty i stwarzają poważny problem dla lokalnych struktur zaangażowanych w pomoc, które i tak w sytuacjach kryzysowych obciążone są do granic możliwości. Zbyt duży napływ nieodpowiednich darowizn może prowadzić nawet do paraliżu całego systemu pomocy w miejscach dotkniętych kataklizmami.

Przykładem może być tutaj tzw. „drugie tsunami”, jak na Sri Lance nazwano falę darowizn leków i środków medycznych. Zalała ona wręcz wyspę po kataklizmie, który nawiedził Azję w grudniu 2004 roku. Pierwsze, prawdziwe tsunami pozostawiło po sobie wiele tysięcy ofiar i rannych. Ci, którzy odnieśli rany, po kilku tygodniach wydobrzeli, jednak przez kolejnych pięć miesięcy wyspa była „bombardowana” setkami samolotów wypełnionych po brzegi darowiznami leków ze wszystkich stron świata. Leków niewiadomego pochodzenia, opisanych we wszystkich językach globu, przeterminowanych, napoczętych, nieadekwatnych do sytuacji. Ogromne ilości darowizn czopowały system logistyczny, generując koszty, zajmując coraz to większe przestrzenie magazynowe i angażując siły wolontariuszy, jakże potrzebnych przy innych zajęciach. Co więcej, Sri Lanka ma własny przemysł farmaceutyczny, który nie ucierpiał podczas tsunami. Łatwo zgadnąć, jak napływ takiej ilości darmowych leków odbił się na tej branży. Nietrudno też wyobrazić sobie ogromne koszty utylizacji, jakie musiał ostatecznie ponieść rząd Sri Lanki, aby pozbyć się niechcianych darów.

Jeśli w odruchu serca otwieramy naszą szafę, apteczkę czy lodówkę, chcąc podarować kilka zużytych koszul, wysłużony ekspres do kawy czy trochę zdezelowaną zabawkę, widzimy oczami wyobraźni ofiarę katastrofy, która te rzeczy przyjmuje z zadowoleniem, bo przecież jeszcze mogą się jej jeszcze przydać. Czego już zazwyczaj nie widzimy, to tysięcy ludzi darujących równie wysłużone, nie bardzo w tym momencie przydatne sprzęty, setki samolotów czy ciężarówek muszących zawieźć te rzeczy do potrzebujących i kilku osób próbujących na miejscu zajmować się magazynami zapchanymi wszystkim i niczym. Z takim problemem borykają się pracownicy humanitarni przy każdej większej katastrofie.

Dla odbiorcy, czyli np. lokalnych władz, najbardziej dotkliwym problemem stwarzanym przez napływające, nieposegregowane i nienadające się do użytku dary są ogromne nakłady pracy, czasu i finansów, jakie muszą być przeznaczone na przyjęcie, magazynowanie, segregację i w końcu utylizację „pomocy”. Ponieważ w każdej sytuacji kryzysowej istnieje ogromny deficyt zarówno rąk do pracy, jak i czasu oraz środków finansowych, dary zazwyczaj kumulują się, a przydatne jeszcze rzeczy giną w stosach przedmiotów nienadających się absolutnie do niczego. Nawet w przypadku tej pierwszej kategorii niezbędny jest ogromny wysiłek logistyczny i finansowy (często przekraczający wartość darowizny), zanim ofiarowane rzeczy w końcu trafią do beneficjentów. Z kolei każde niepełnowartościowe ubranie czy dar rzeczowy to przecież nic innego jak śmieć i dodatkowy problem wwożony na miejsce katastrofy. Śmieć, który tak naprawdę, zanim trafi na wysypisko, pochłonie jeszcze energię ludzką i pieniądze, których na miejscu katastrofy bardzo brakuje.

Oczywiście czasami przekazanie darów rzeczowych na teren katastrofy jest uzasadnione. Bywa tak w przypadku, gdy jest odpowiedź na konkretne zapotrzebowanie płynące od beneficjentów, a zdobycie pomocy na miejscu (np. przez lokalne zakupy) jest niemożliwe lub wielokrotnie kosztowniejsze niż transport.

Co zatem robić, aby pomagać mądrzej? Warto pamiętać, że najbardziej efektywną formą pomocy jest przekazanie środków pieniężnych organizacjom pomocowym (takim jak np. Polska Akcja Humanitarna, która zasadniczo nie przyjmuje darów rzeczowych). Organizacje, dysponując funduszami, są w stanie zapewnić poszkodowanym pomoc najbardziej im w danej chwili potrzebną, czy będą to ubrania, żywność, pasza dla zwierząt, opał, czy materiały budowlane. Dostarczone w ten sposób dary najlepiej trafiają w potrzeby, gdyż ich zakup jest zazwyczaj uzgadniany z samymi poszkodowanymi lub ich reprezentantami. Tak pozyskana pomoc wykorzystana będzie w stu procentach, co nie nałoży na beneficjentów obowiązku i kosztów utylizacji zbędnych środków. Dzięki wsparciu finansowemu organizacje mogą pozyskiwać artykuły pomocowe na miejscu lub w pobliżu poszkodowanych terenów, co wzmacnia lokalną ekonomię (cierpiącą w wyniku kataklizmu) oraz eliminuje koszty transportu i magazynowania.

PROBLEMY Z DAROWIZNAMI RZECZOWYMI

A. NIEADEKWATNOŚĆ DO SYTUACJI

Wiele darów rzeczowych jest nieadekwatnych do sytuacji. Nie są one przekazywane beneficjentom na podstawie oceny ich potrzeb, ale na podstawie subiektywnego odczucia darczyńcy. Podczas gdy niezbędne są np. środki chemiczne, określone materiały budowlane czy specjalistyczna pomoc medyczna, do magazynów trafiają zazwyczaj zużyte ubrania, leki niewiadomego pochodzenia czy niesortowana żywność. Nieadekwatność wielu darowizn polega również na ich niezrozumiałym dla beneficjentów oznakowaniu, a często nawet przeznaczeniu. Dary z zagranicznych źródeł są często opisane w obcych językach i nieznanie na lokalnych rynkach (co jest bardzo niebezpieczne i niestety nagminne w przypadku leków). Należy również pamiętać, że ludzie są przyzwyczajeni do lokalnych produktów, ufają im i wiedzą, jak z nich korzystać (np. ze środków higienicznych).

B. PRZECHOWYWANIE

Na miejscu katastrofy nie istnieje zazwyczaj wystarczająco duża powierzchnia magazynowa, która mogłaby pomieścić napływające od darczyńców indywidualnych darowizny rzeczowe. Podczas powodzi w Polsce w 2010 roku w wielu gminach darowizny składowano na wolnym powietrzu, gdzie były narażone na niszczenie wskutek działania warunków atmosferycznych. Większość przedmiotów musiała w końcu zostać zutylizowana. Po tsunami w Azji Południowo-Wschodniej napływ leków z całego świata był tak ogromny, że darowizny przechowywano w salach operacyjnych i gabinetach lekarskich, poświęcając ich pierwotną funkcję na cele magazynowe. Na Sri Lance, dwa tygodnie po tsunami, większość poszkodowanych została wypisana ze szpitali, jednak przez kolejnych pięć miesięcy napływały do stolicy kraju setki ton leków, które praktycznie zaczopowały system pomocy.

C. SORTOWANIE

Posortowanie napływających darów rzeczowych wymaga dużego wysiłku, pracy wielu osób i ogromnych nakładów finansowych. Nagminnie zdarza się, że wolontariusze, zamiast nieść pomoc, muszą skupić się na opanowaniu ton często bezużytecznych.

Podczas powodzi w Wenezueli w 2000 roku 70% darowanych leków musiało zostać zniszczone. Rząd tego kraju był zmuszony wynająć dodatkowych pracowników do sortowania darowizn, jednocześnie, z powodu braku funduszy, zamykając infolinię z pomocą psychologiczną dla ofiar powodzi.

D. UTYLIZACJA

Darowizny nieadekwatne do sytuacji, przeterminowane czy zniszczone muszą w końcu zostać zutylizowane. Taka sytuacja generuje ogromne koszty dla poszkodowanej przez kataklizm społeczności lokalnej, doprowadzając do sytuacji odwrotnej niż zamierzona. Szacuje się, że utylizacja niechcianych darowizn leków w dotkniętej w 2004 roku tsunami prowincji Indonezji Banda Aceh kosztowała około 3 miliony dolarów.

E. NEGATYWNY WPŁYW NA LOKALNĄ EKONOMIĘ

Jeśli coś zostanie podarowane w nadmiarze, stracą lokalni sprzedawcy. Choć dystrybucja darów rzeczowych jest niezbędna w pierwszych tygodniach po katastrofie, do ogarniętych kataklizmem miejsc często trafiają leki, żywność czy inne dobra wystarczające społeczności lokalnej nawet na kilka lat. Upośledza to odbudowę rodzimej przedsiębiorczości, opóźniając proces powrotu do stanu sprzed katastrofy.

F. ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA

Jeżeli lokalnych władz nie stać na prawidłową utylizację, darowizny są po prostu wyrzucane, co w przypadku np. środków chemicznych czy leków może mieć poważne konsekwencje dla środowiska.

INSPIRACJE EDUKACYJNE O TEMATYCE HUMANITARNEJ

1. **Materiały edukacyjne i scenariusze zajęć w języku polskim do pobrania ze strony Polskiej Akcji Humanitarnej – www.pah.org.pl:**
 - a. Paulina Trojanowska i Piotr Gawęł, „Pomoc humanitarna. Jak mądrze pomagać?”. Warsztat o pomocy humanitarnej w publikacji: „Trenerzy dla młodzieży! Wspólnie dla globalnego Południa. Scenariusze warsztatów dla młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej”, Polska Akcja Humanitarna, Warszawa 2012.
 - b. Magazyn dla młodzieży „Pomagamy”. Wydawany przez PAH już od 1999 roku bezpłatny magazyn „Pomagamy” skierowany jest do wszystkich młodych ludzi, którzy chcą zmieniać świat – ten odległy i ten bliski. „Pomagamy” ma inspirować i poszerzać horyzonty. Piszemy w nim o najbardziej palących humanitarnych i rozwojowych problemach ludzkości, pokazujemy, jak, gdzie i dlaczego działa PAH, prezentujemy historie i sylwetki ludzi, którzy czynią świat lepszym.
 - c. Gerard McCann, Stephen McCloskey, „Lokalnie – globalnie. Kluczowe zagadnienia studiów nad rozwojem”, Polska Akcja Humanitarna, Warszawa 2010.
 - d. Sylwia Kulczyk i Agnieszka Bajtyngier, „Świadomi i pomocni – w stronę odpowiedzialnej turystyki. Przykłady z Nigru i Sierra Leone”, Polska Akcja Humanitarna, Warszawa 2012.
 - e. Informacje o działaniach Polskiej Akcji Humanitarnej na stronie PAH: www.pah.org.pl.
2. **Książki o tematyce pomocy, pomocy humanitarnej oraz rozwojowej:**
 - a. „Niebo to inni. Z Janiną Ochojską rozmawia Wojciech Bonowicz”, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2000. Wywiad rzeka z Janiną Ochojską, prezeską Polskiej Akcji Humanitarnej, o pomocy drugiemu człowiekowi i historii PAH.
 - b. Linda Polman, „Karawana kryzysu”, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2011. Książka o tym, jak nie powinno się udzielać pomocy i jakie zagrożenia związane są z jej masowością.
 - c. Emma Larkin, „Spustoszenie”, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2013. Relacja z reakcji reżimu w Birnie na tragiczne skutki cyklonu Nargis oraz opis działań pracowników humanitarnych.
3. **Materiały edukacyjne i audiowizualne na stronach anglojęzycznych:**
 - a. Materiały edukacyjne na stronie organizacji Oxfam <http://www.oxfam.org.uk/education/resources>
 - b. Materiały edukacyjne na stronie organizacji Christian Aid <http://learn.christianaid.org.uk/TeachersResources/>
 - c. Materiały edukacyjne na stronie organizacji Leeds Development Education Center <http://www.leedsdec.org.uk/resources.php>

CZĘŚĆ II
WŁĄCZ SIĘ DO DZIAŁANIA!

Chcesz być aktywistką lub aktywistą w zakresie pomocy humanitarnej? Chcesz włączyć szkołę w działania o tej tematyce? Zaangażuj się!

CO MOŻEMY ZROBIĆ JAKO SZKOŁA:

1. Zorganizujcie wydarzenie edukacyjno-informacyjne, uważliwiające na problem kryzysów humanitarnych. Zróbcie to w formie:
 - spotkania filmowego połączonego z dyskusją,
 - spotkania w bibliotece przy książce o tematyce dotyczącej pomocy humanitarnej, np. „Spustoszeniu” Emmy Larkin czy „Karawanie kryzysu” Lindy Polman,
 - przedstawienia teatralnego, happeningu, nagrania spotu,
 - wystawy prac plastycznych lub fotografii,
 - gry terenowej.Inspiracji szukajcie w publikacjach PAH i na naszej stronie, w zakładce: Zaangażuj się! www.pah.org.pl/zaangazuj-sie/4
2. Zainteresujcie tematem lokalne media – dzięki regionalnej gazecie, radiostacji, telewizji mieszkańcy całej miejscowości będą mogli zapoznać się z tematyką pomocy humanitarnej.
3. Przeprowadźcie lekcję tematyczną w klasach podczas godziny wychowawczej, historii, WOS-u itp. Możecie też wykorzystać scenariusz warsztatu o pomocy humanitarnej, dostępny w publikacji Trenerzy dla młodzieży. Wspólnie dla globalnego Południa, na stronie PAH, w zakładce: Strefa nauczyciela. http://www.pah.org.pl/m/3178/scenariusze_PAH_projekt_Trenerzy_dla_mlodziemy_14122012.pdf
4. Zrealizujcie projekt edukacyjny z zakresu pomocy humanitarnej.
5. Zaprezentujcie temat na radzie pedagogicznej.
6. Zorganizujcie zbiórkę pieniędzy, loterię fantową, kiermasz charytatywny, koncert, a zebrane fundusze przekazcie na wybraną inicjatywę na rzecz ofiar poszkodowanych w kryzysach humanitarnych.
7. Załóżcie Klub Humanitarny, który będzie się zajmował informowaniem społeczności szkolnej o kryzysach humanitarnych i organizacją zbiórek na rzecz ich ofiar.

CO MOGĘ ZROBIĆ SAMODZIELNIE:

1. Zorganizuj obchody Dnia Pomocy Humanitarnej, który przypada 19 sierpnia – to szczególna okazja do podjęcia akcji solidarności z tymi, których życie legło w gruzach z powodu katastrofy naturalnej lub konfliktu zbrojnego, ale także z tymi, którzy na co dzień wykonują niebezpieczny zawód pracownika humanitarnego.
2. Wspieraj organizacje, które pomagają osobom poszkodowanym w katastrofach naturalnych i konfliktach zbrojnych – podczas takich zdarzeń tysiące ludzi zostają pozbawione nie tylko dachu nad głową, ale także dostępu do wody, żywności i edukacji.
3. Studiuj pomoc humanitarną na UW. Uniwersytet Warszawski, członek elitarnego konsorcjum naukowego Network on Humanitarian Assistance (NOHA), we współpracy z PAH przygotował ofertę studiów podyplomowych z zakresu pomocy humanitarnej. Studium ma charakter interdyscyplinarny i jest organizowane przez Wydziały: Prawa i Administracji, Dziennikarstwa i Nauk Politycznych oraz Geografii i Studiów Regionalnych UW. Celem programu jest gruntowne wykształcenie teoretyczne i wyszkolenie praktyczne przyszłych pracowników humanitarnych, którzy chcą realizować kariery w polskich lub międzynarodowych strukturach pozarządowych albo rządowych.

CZĘŚĆ III

ĆWICZENIA Z EDUKACJI GLOBALNEJ Z ZAKRESU POMOCY HUMANITARNEJ

ĆWICZENIA Z EDUKACJI GLOBALNEJ Z ZAKRESU POMOCY HUMANITARNEJ

1

ĆWICZENIA WPROWADZAJĄCE

1. POMÓŻ PACZWORKOWI – CZYM JEST DOBRA POMOC?

→ CELE:

- zachęcenie uczniów do refleksji nad istotą pomagania i tym, czym jest dobra pomoc,
- wzmocnienie postawy obywatelskiej uczniów i ich chęci pomocy innym.

→ POTRZEBNE MATERIAŁY:

„Paczwork” – może to być maskotka, przedmiot, który nie przypomina niczego „ziemskiego”. Powinien mieć miły, przyjemny dla uczniów wygląd.

→ PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Ustaw krzesła w klasie w okrąg. W środku okręgu połóż przedmiot. Nadaj mu imię i opowiedz jego historię:

Jest to mały Paczworkek, który pochodzi z krainy Paczworków. Niestety, jego świat został nagle zniszczony, a on przez przypadek znalazł się na naszej planecie. Jest tutaj zupełnie sam i nie ma nikogo.

Poproś uczniów, aby zastanowili się, jak mogą pomóc Paczworkowi. Co mogliby dla niego zrobić? Następnie podaj Paczworka osobie, która ma pomysł na działania, i przekazuj go dalej, wysłuchując po kolei uczestników. Słuchaj uważnie tego, co mówią uczniowie. Na koniec podziękuj wszystkim za chęć udzielenia pomocy Paczworkowi.

Po wysłuchaniu wypowiedzi wszystkich osób opowiedz klasie, czym charakteryzują się Paczworki, co lubią, a czego nie. Odwołaj się do pomysłów podanych przez uczniów i wyjaśnij, że nie każdy rodzaj pomocy jest dla Paczworka dobry. Postaraj się wskazać kilka przykładów nieadekwatnych działań.

Przykładowo:

Wypowiedź ucznia: „Dałbym Paczworkowi jeść”.

W podsumowaniu prowadzącego: „Paczworki nie jedzą, ale czerpią energię z dotyku ludzkiego”.

Wypowiedź uczestniczki: „Poszłabym z Paczworkiem do dentysty”.
W podsumowaniu prowadzącego: „Paczworki nie mają zębów”.

Następnie zapytaj uczniów:

- Jak wam się pomagało Paczworkowi?
- W jaki sposób wymyśliliście przykłady pomocy dla Paczworka?
- Jak, biorąc pod uwagę potrzeby Paczworka, oceniacie swoją pomoc dla niego?

Na koniec odwołaj się do realnych doświadczeń uczniów z udzielania pomocy:

- Kiedy ostatni raz komuś pomogłeś/pomogłaś?
- Skąd wzięłeś/wzięłaś informacje o potrzebach tej osoby/grupy osób?
- Jak teraz oceniasz swoją pomoc?
- Czy zrobiłbyś/zrobiłabyś teraz coś inaczej?

Podsumuj ćwiczenie, mówiąc, że dobra pomoc jest adekwatna i dostosowana do potrzeb osób, którym ją oferujemy.

Ćwiczenie jest częścią warsztatu o pomocy humanitarnej dostępnego na stronie PAH: http://www.pah.org.pl/m/3178/scenariusze_PAH_projekt_Trenerzy_dla_mlodziwiezy_14122012.pdf

2. KRYZYSY HUMANITARNE – CO O NICH WIEMY?

→ CELE:

- kształcenie krytycznego myślenia na temat swojej postawy wobec kryzysów humanitarnych i ich przyczyn,
- zachęcenie do współpracy poprzez dyskusję, argumentację i kompromis.

→ POTRZEBNE MATERIAŁY:

wydrukowane stwierdzenia na temat katastrof (Materiał dla uczniów) w liczbie dostosowanej do liczby uczestników ćwiczenia.

→ PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Podziel uczniów na pary. Każdej z nich rozdaj wydrukowane stwierdzenia na temat kryzysów humanitarnych (**Materiał dla uczniów**), które są obiegowymi opiniami na temat kryzysów humanitarnych wywołanych działalnością człowieka lub natury. Poproś każdą parę, aby w drodze dyskusji wybrała jedno stwierdzenie, z którym się zgadza, i jedno, z którym się nie zgadza. Następnie poproś, aby pary połączyły się w czwórki i opowiedziały partnerom o swoich wyborach. Na koniec poproś, aby reprezentanci każdej czteroosobowej grupy przedstawili innym czwórkom swoje wybory i wyjaśnili, dlaczego podjęli takie decyzje.

Na forum klasy rozważcie następujące pytania:

- Z czego wynikają nasze postawy wobec katastrof, których wynikiem jest kryzys humanitarny?
- Skąd biorą się nasze opinie na temat katastrof, których wynikiem jest kryzys humanitarny?
- Skąd czerpiemy większość informacji o świecie? Od dorosłych, rodziców, ze szkoły, z telewizji, gazet, od przyjaciół czy z innych źródeł?
- W jaki sposób możemy dotrzeć do innych źródeł informacji?

Ćwiczenie jest wprowadzeniem do tematu katastrof i bada wstępne opinie związane z katastrofami i pomocą humanitarną, które mogą bazować na stereotypach i niewiedzy. Można powtórzyć zajęcia po tym, jak uczniowie zdobędą większą wiedzę z omawianej tematyki.

MATERIAŁ DLA UCZNIÓW

- Klimat działa na niekorzyść ludzi z Południa. To nigdy się nie zmieni.
- Na świecie prowadzi się zbyt wiele wojen. Pieniądze przeznaczane na zakup broni powinny być wykorzystywane na zakup żywności.
- Większość bogactwa z Południa została przejęta przez kraje z Północy.
- Ludzie na globalnym Południu są tak chorzy, że nie mogą zrobić wiele, aby pomóc sobie sami.
- Ludzie z Południa oczekują zbyt wiele od organizacji charytatywnych. Powinni sami sobie pomóc.
- Kraje muszą stać się samowystarczalne, a nie polegać na pomocy innych.
- Jako bogate kraje powinniśmy pomóc innym, mniej zamożnym państwom osiągnąć podobny stopień rozwoju i zamożności.
- Jest wystarczająco dużo żywności dla wszystkich na świecie. Problem stanowi jej zła dystrybucja.
- Największym problemem jest liczba ludzi na świecie. Istnieje zbyt wiele osób do wyżywienia i ubrania.
- Ludzie poszkodowani podczas katastrofy humanitarnej potrzebują wszystkiego, więc lepiej podarować im cokolwiek niż nic.
- Nie powinno się pomagać mieszkańcom krajów będących w stanie wojny (domowej). Sami ją wywołali.

3. KRYZYSY HUMANITARNE – JAK NA NIE REAGUJEMY?

→ CELE:

- kształcenie krytycznego myślenia na temat swojej postawy wobec kryzysów humanitarnych i ich przyczyn,
- zachęcenie do współpracy poprzez dyskusję, argumentację i kompromis.

→ POTRZEBNE MATERIAŁY:

wydrukowane artykuły dotyczące kryzysów humanitarnych (**Materiał dla uczniów**) w liczbie dostosowanej do liczby uczestników ćwiczenia.

→ PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Podziel uczniów na pary. Każdej parze rozdaj wydrukowane artykuły na temat kryzysów humanitarnych (Materiał dla uczniów). Możesz też wyszukać inne teksty, których język uznasz za dostosowany do poziomu grupy. Zamieszczone w tej publikacji artykuły są jedynie przykładowe. Zwróć uwagę, aby te przygotowane przez Ciebie dotyczyły różnych rodzajów kryzysów humanitarnych, od naturalnych (susze, powodzie, trzęsienia ziemi) po wywołane działalnością człowieka (wojny, konflikty zbrojne). Poproś każdą parę uczestników, aby w drodze dyskusji przygotowała komentarz, jaki umieściłaby pod danym artykułem w Internecie. Komentarz powinien być krótki i reprezentować emocje, jakie artykuł wywołuje w młodzieży. Następnie poproś, aby pary połączyły się w czwórki i przedstawiły swoje komentarze partnerom.

Na koniec poproś, aby reprezentanci każdej czteroosobowej grupy zaprezentowali innym grupom swoje wypowiedzi. Na koniec na forum klasy rozważcie następujące pytania:

- Jakie odczucia budzą we mnie informacje dotyczące kryzysów humanitarnych?
- Czy moje odczucia są różne w zależności od tego, czym wywołany jest kryzys? Czy reaguję inaczej na kryzysy będące wynikiem katastrof naturalnych i na te spowodowane działalnością człowieka?
- Czy takie artykuły mobilizują mnie do działania, czy wręcz do niego zniechęcają? Dlaczego?

Ćwiczenie jest wprowadzeniem do tematu katastrof i bada wstępne przekonania związane z katastrofami i pomocą humanitarną, które mogą bazować na stereotypach i niewiedzy. Zajęcia można powtórzyć po tym, jak uczniowie zdobędą większą wiedzę z omawianej dziedziny.

Sugerowane artykuły:

<http://konflikty.wp.pl/kat,132874,title,ICG-blisko-10-tys-zabitych-w-Sudanie-Poludniowym,wid,16316164,wiadomosc.html>

<http://konflikty.wp.pl/kat,127354,title,Najwiekszy-w-historii-apel-finansowy-ONZ-chca-zebrac-65-mld-dol-na-pomoc-dla-Syryjczykow,wid,16264238,wiadomosc.html>

<http://konflikty.wp.pl/kat,1020303,title,Przerazajacy-bilans-kleski-glodu-w-Somalii-260-tys-zmarlych-polowa-to-male-dzieci,wid,15536446,wiadomosc.html>

http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,14925831,10_tys_ofiar_tajfunu_na_Filipinach___Wszedzie_szukamy.html

http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,14721759,Lampedusa_to_wrota_raj_u_ciekierzy_plyna_po_lepsze.html

2

ĆWICZENIA DLA ZAAWANSOWANYCH

1. MOSTY

→ CELE:

- doświadczenie sytuacji, w jakiej znajdują się osoby dotknięte katastrofą,
- doświadczenie sytuacji otrzymywania adekwatnej i nieadekwatnej pomocy humanitarnej.

→ POTRZEBNE MATERIAŁY:

2 taśmy malarskie, 2 pary nożyczek, 2 kawałki sznurka, papier, który można zniszczyć (najlepiej stare gazety, zużyte arkusze), nieprzezroczysty worek z następującymi przedmiotami: zabawka, słodycze, podarte ubranie, butelka wody.

→ PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Zaproś uczniów do wzięcia udziału w ćwiczeniu, które będzie polegało na budowaniu mostu. Podziel grupę na dwie podgrupy za pomocą wycieczki: „powódź - huragan - powódź - huragan - powódź - huragan - powódź”.

Każda podgrupa ma za zadanie wybudowanie mostu łączącego dwa krzesła. Sprawdzenie wytrzymałości mostu nastąpi poprzez położenie na niego ciężkiego przedmiotu (np. tornistra). Na wykonanie zadania grupy mają 10 minut.

Podgrupy otrzymują niejednakową ilość i rodzaj materiałów, tak by jedna z nich była uprzywilejowana, a druga poszkodowana. Przykładowo: grupa „Powódź” dostaje krótki cienki sznurek, małą ilość taśmy malarskiej, małą ilość starych gazet lub zużytego papieru; grupa „Huragan” dostaje długi, gruby sznurek, dużą ilość taśmy malarskiej, dużą ilość gazet lub zużytego papieru, nożyczki.

Po wybudowaniu mostów dziękujesz podgrupom za wykonanie zadania i mówisz, że za chwilę sprawdzisz wytrzymałość konstrukcji za pomocą ciężkiego przedmiotu. Zamiast tego jednak wchodzisz w rolę katastrof naturalnych – powodzi i huraganu – i tniesz nożyczkami mosty, kompletnie je niszcząc. Uwaga: ćwiczenie może obudzić w uczniach bardzo silne emocje. Ważne jest, aby zmieniając się w „powódź” i „huragan”, wykorzystać rodzaj kostiumu, który podkreśli, że jest to tylko rola, np. narzucić na siebie koc lub prześcieradło.

Wychodząc z roli, dajesz podgrupom kolejne zadanie, a mianowicie odbudowę mostów. Mają na to 5 minut. Zadajesz pytanie: „Czy chcecie pomocy?”.

Jeśli podgrupa powie: „nie”, musi odbudować most bez dodatkowych materiałów.

Jeśli podgrupa powie: „tak”, otrzymuje losowo wyciągnięte z worka materiały. Część z nich jest nieprzydatna do odbudowy mostu (zabawka, słodycze, podarte ubranie, butelka wody i inne przedmioty

będące metaforą nieadekwatnej pomocy humanitarnej). Pozostałe materiały są przydatne do pracy (taśma, dodatkowy papier, sznurek, nożyczki, zszywacz itp.).

Jeśli podgrupa nie będzie chciała odbudowywać mostu, zaakceptuj taką decyzję i nie przymuszaj uczniów do wykonania zadania. Potem nastąpi omówienie tej sytuacji. Po upływie 5 minut przetestuj wytrzymałość mostów.

Na zakończenie poproś, aby uczestnicy wyszli ze swoich ról i aby każdy w ciągu minuty uściślił dłoń jak największej liczbie osób, podając przy tym swoje imię. To bardzo ważne, aby uczniowie nie przenosili emocji z ćwiczenia na dalszy ciąg lekcji czy stosunki prywatne.

Przejdź do omówienia zajęć. Zapytaj, jakie emocje, myśli i zachowania pojawiły się, gdy:

1. Jedna podgrupa dostała lepsze, a druga gorsze materiały.
 2. Uczniowie budowali mosty.
 3. Ich mosty zostały zniszczone.
 4. Uczniowie otrzymywali pomoc – adekwatną i nieadekwatną.
 5. Uczniowie odbudowywali mosty lub nie chcieli tego robić.
- Zapisać wypowiedzi uczestników w oddzielnych kolumnach.

Na zakończenie powiedz, że to ćwiczenie miało na celu przybliżenie położenia ludzi doświadczonych w wyniku katastrofy kryzysem humanitarnym, a także przedstawienie sytuacji udzielania i przyjmowania pomocy humanitarnej.

Odnosząc się do wypowiedzi uczniów, wyjaśnij:

Ad 1. Różnicę w poziomie zamożności lub stopnia rozwoju, np. infrastruktury, między krajami. Wytlumacz, dlaczego np. w Japonii, mimo ogromnych zniszczeń w wyniku tsunami w 2010 roku sytuacja została szybko opanowana, a na Haiti, które w podobnym czasie również zostało dotknięte przez tsunami, mieszkańcy nadal mierzą się ze skutkami katastrofy.

Ad 2. Tworzenie dorobku materialnego przez ludzi, np. budowanie domu.

Ad 3. Sytuację osób doświadczonych przez katastrofę, które cierpią z powodu kryzysu humanitarnego. Opisz bezradność, często niechęć do działania.

Ad 4. Sytuację udzielania pomocy humanitarnej – adekwatnej i nieadekwatnej.

Ad 5. Sytuację osób, które starają się powrócić do normalnego życia po katastrofie i kryzysie humanitarnym.

Ćwiczenie jest częścią warsztatu o pomocy humanitarnej, dostępnego na stronie PAH: http://www.pah.org.pl/m/3178/scenariusze_PAH_projekt_Trenerzy_dla_mlodziwy_14122012.pdf

2. KIEDY UDERZA KATASTROFA

→ CELE:

- pomoc uczniom w zdobyciu informacji na temat odpowiedniej reakcji na katastrofy,
- zakwestionowanie obecnych poglądów uczniów na temat reagowania na wypadek klęski.

→ POTRZEBNE MATERIAŁY:

wydrukowany **Materiał dla uczniów** w tylu kopiach, ile będzie zespołów.

→ PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Wersja 1.

Podziel uczniów na 4-5-osobowe zespoły. Wyjaśnij, że lekcja zostanie poświęcona tematyce odpowiedniej reakcji na kryzys humanitarny. Rozdaj wszystkim grupom arkusze z opisami sytuacji, z jakimi borykają się pracownicy humanitarni na miejscu katastrofy. Poproś uczniów, aby wyobrazili sobie, że są pracownikami humanitarnymi tworzącymi zespół szybkiego reagowania. Ich zdaniem będzie podjęcie szybkich decyzji dotyczących osób, które zostały dotknięte cyklonem Haiyan na Filipinach.

Odczytaj opis każdej sytuacji i daj zespołom minutę na dyskusję o tym, jak by się zachowali w danych okolicznościach. Następnie poproś grupy o odpowiedzi. Zespół, który udzieli poprawnej odpowiedzi, otrzymuje 1 punkt. Wygrywa grupa, która zdobędzie najwięcej punktów. Przy każdym pytaniu przeczytaj prawidłową odpowiedź i zachęcaj do dyskusji, jeśli pojawią się wątpliwości.

Wersja 2.

Podziel uczniów na pary i poproś, aby wypełnili tabelkę, bez dodatkowych dyskusji. Następnie poproś, aby połączyli się w czwórki, zaprezentowali swoje opinie i wspólnie zdecydowali się na jedną odpowiedź.

→ MATERIAŁ DLA UCZNIÓW

SYTUACJA	TAK	NIE	UZASADNIENIE
1. Natychmiast po otrzymaniu wiadomości o katastrofie wysyłasz pilny apel o międzynarodową pomoc od lekarzy, pielęgniarek i personelu medycznego.			
2. Za pośrednictwem prasy i telewizji prosisz ludzi w Polsce, aby zbierali i wysyłali potrzebującym leki, odzież, żywność i sprzęt.			
3. Priorytetem staje się gromadzenie i utylizacja martwych ciał, ponieważ jest ryzyko, że będą one powodować choroby zakaźne.			
4. Lepiej umieszczać ludzi tak blisko ich domów, jak to możliwe, niż w obozach przemieszczalnych.			
5. Jedzenie jest priorytetem po poważnej katastrofie, w przeciwnym razie ludzie będą głodować.			
6. Gdy istnieją ograniczone zapasy żywności, jedzenie w pierwszej kolejności powinni otrzymać najmłodszy i najstarszy.			
7. Zwracasz się do policji i wojska o pilnowanie domów, sklepów i fabryk. Ma to powstrzymać ludzi od kradzieży rzeczy podczas nieobecności ich właścicieli.			
8. Nawet kilka lat po katastrofie należy się spodziewać, że sytuacja nie wróci do normy, a część usług nie będzie działać.			
9. Katastrofa skupi uwagę świata na losie ludzi, którym została udzielona pomoc. Jeśli katastrofa wydarzy się ponownie, będzie Ci łatwiej zwiększyć potrzebne zasoby. Kolejna katastrofa nie będzie miała takich tragicznych efektów.			

ODPOWIEDZI:

1. NIE - zanim poprosisz o pomoc, robisz rekonesans, jakie działania i komu są potrzebne. Ponadto miejscowa służba zdrowia jest zwykle w stanie poradzić sobie w przypadku awarii. Ludzie z obszaru objętego katastrofą mówią w lokalnym języku i są zaznajomieni z lokalną kulturą i środowiskiem. Wiedzą, jaka pomoc medyczna jest dostępna na miejscu i jak z niej korzystać. Zespoły zagraniczne mogą świadczyć specjalistyczne usługi i dostarczyć sprzęt, ale jednocześnie muszą mieć zapewnione pożywienie i schronienie.
2. NIE - ważne jest, aby na miejsce nie były wysłane rzeczy niepotrzebne. Osoby, które chcą pomóc, powinny poczekać na informację, czego dokładnie potrzeba, lub przekazać środki pieniężne na zakup materiałów agencjom i organizacjom zajmującym się pomocą.
3. NIE - zwłoki nie wywołują epidemii i nie przenoszą chorób w ciągu pierwszych 72 godzin po śmierci. Priorytetem jest ratowanie i opieka nad rannymi.
4. TAK - umieszczenie ludzi jak najbliżej ich domów jest najlepszym rozwiązaniem. Obozy przesiedleńcze są ostatecznością, ponieważ występują tam osobne problemy, jak np. szybciej rozprzestrzeniające się choroby, związane z ciasnotą w takim miejscu. Umieszczenie blisko domu jest też lepsze ze względu na stan psychiczny poszkodowanych. Może być jednak konieczna międzynarodowa pomoc w postaci materiałów i narzędzi budowlanych.
5. TAK - jedzenie jest priorytetem po powodzi lub huraganie, ale powinno być przechowywane i podane prawidłowo. Po katastrofie również istotne jest rozdawnictwo nasion i narzędzi do uprawy roślin.
6. NIE - jedzenie powinno być dostępne dla wszystkich. Ludzie, którzy są zaangażowani w ratowanie i odbudowę (zazwyczaj nie są to najmłodszy czy najstarszy), potrzebują regularnych posiłków, aby mogli kontynuować pracę. W obrębie każdej społeczności mamy jednak do czynienia z tzw. grupami wrażliwymi, które w przypadku wystąpienia zagrożenia będą bardziej narażone na jego negatywne konsekwencje. Od tych grup powinniśmy zacząć dystrybucję pomocy.
7. NIE - media często donoszą, że egoistyczne zachowanie jest powszechne po katastrofie. W rzeczywistości takie zdarzenia zwykle wydobywają z ludzi to, co w nich najlepsze. Społeczności łączą się, by poradzić sobie w trudnej sytuacji. Policja i wojsko potrzebne będą przy ratowaniu poszkodowanych i odbudowie zniszczeń.
8. TAK - długo po tym, jak katastrofa zniknie z nagłówek gazet, ludzie nadal będą musieli radzić sobie z jej skutkami, które mogą być odczuwalne przez wiele lat. System opieki i dostawy wody mogą zostać zniszczone. Odbudowa jest bardzo kosztowna.
9. NIE - niestety, uwaga mediów trwa bardzo krótko i świat szybko zapomina o katastrofach. Może Ci się udać zebrać fundusze niezbędne do długotrwałej odbudowy, ale trudno uzyskać pewność, że ludzie nie będą narażeni na następne katastrofy.

3. KRYZYS HUMANITARNY – SKUTKI

→ CEL:

– przybliżenie krótkotrwałych i długotrwałych skutków kryzysu humanitarnego.

→ POTRZEBNE MATERIAŁY:

zestaw zdjęć, wydrukowane tabele skutków w liczbie dostosowanej do liczby uczestników zajęć.

→ PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Podziel klasę na 4-5 zespołów i rozdaj zdjęcia obrazujące skutki katastrof humanitarnych. Poproś uczniów, aby zastanowili się, jakie są krótkotrwałe skutki i długofalowe konsekwencje katastrof humanitarnych dla osób ze zdjęcia oraz społeczeństw, w których żyją.

Skutki krótkotrwałe to takie, które widać na fotografiach, np. zawalony słup elektryczny i brak prądu. Długotrwałe konsekwencje to takie, które wynikają z poprzednich, np. niemożność naładowania komórki i brak kontaktu z bliskimi. Poproś, aby zespoły uzupełniły tabelę skutków i konsekwencji, a następnie zaprezentowały ją wraz ze zdjęciem na forum klasy. Po prezentacji wszystkich zespołów zastanówcie się, czy są jakieś skutki i konsekwencje, które nie zostały ujęte na zdjęciach, a które są wynikiem kryzysów humanitarnych.

W podsumowaniu podkreśl znaczenie natychmiastowej pomocy humanitarnej. Im szybciej zostanie ona udzielona, tym większa jest szansa na zminimalizowanie długotrwałych skutków kryzysów humanitarnych.

MATERIAŁ DLA UCZNIÓW:

FOT 15. Dystrybucja wody po trzęsieniu ziemi w Port-au-Prince, Haiti, 2010 rok.
FOT. RAFAŁ HECHMANN/PAH

Przykładowe odpowiedzi:

CO WIDAĆ	SKUTEK	SKUTEK	KONSEKWENCJA	KONSEKWENCJA
Zawalony słup elektryczny	Brak elektryczności	Rozładowane komórki, których nie ma jak naładować	Utrata łączności z bliskimi	Brak informacji o bliskich i możliwości udzielenia im pomocy
Zawalona droga	Znacznie utrudniony dojazd do miasta	Opóźnienia w dostawie żywności	Wysoki popyt, mała podaż, zubożenie społeczeństwa. Niedożywienie, głód	Niedożywienie, głód
Zawalona droga	Znacznie utrudniony dojazd do miasta	Opóźnienia w udzielaniu pomocy medycznej	Ofiary	
Zniszczony dom	Przesiedlenia ludzi	Umieszczanie wielu poszkodowanych na małej przestrzeni, np. w obozach przesiedleńczych	Rozprzestrzenianie się chorób, epidemie	Więcej ofiar śmiertelnych

FOT 16. Jedna z rodzin syryjskich, która znalazła tymczasowe schronienie w budynku szkolnym.
 FOT. MACIEJ MOSKWA/TESTIGO DOCUMENTARY

Przykładowe odpowiedzi:

CO WIDAĆ	SKUTEK	KONSEKWENCJE	KONSEKWENCJE	KONSEKWENCJE
Rodzina w budynku szkolnym	Przerwa w nauce dzieci	Trudności w znalezieniu pracy po ustaniu konfliktu	Wysokie bezrobocie	Uzależnienie kraju od pomocy zewnętrznej
Rodzina w budynku szkolnym	Przerwa w nauce dzieci	Analfabetyzm - jeśli konflikt będzie się przeciągał latami, wiele osób nie otrzyma edukacji na poziomie podstawowym	Niski stopień rozwoju społeczeństwa	Wzrost ubóstwa

FOT 17. Bomby spadają na pola pszenicy. Spalając całe połacie ziemi na północy kraju, reżim redukuje możliwości żywieniowe Syryjczyków i umacnia zależność od mąki z sąsiedniej Turcji. FOT. PAH

Przykładowe odpowiedzi:

CO WIDAĆ	SKUTEK	SKUTEK	KONSEKWENCJE	KONSEKWENCJE
Kolejka ludzi ustawiona do dystrybucji wody	Brak dostępu do odpowiedniej ilości bezpiecznej wody dla wszystkich	Ludność ma problem z utrzymaniem higieny	Szerzą się choroby, wybuchają epidemie, biegunki	Więcej ofiar śmiertelnych
Kolejka ludzi ustawiona do dystrybucji wody	Brak dostępu do odpowiedniej ilości bezpiecznej wody dla wszystkich	Ludzie czerpią wodę z niebezpiecznych miejsc, np. rzek i jezior	Szerzą się choroby, wybuchają epidemie, biegunki	Więcej ofiar śmiertelnych

FOT 18. Mieszkańcy Tacloban w centralnej części Filipin chodzą po drodze pełnej gruzu po przejściu tajfunu Haiyan, listopad 2013. FOT. REUTERS/ERIK DE CASTRO

Przykładowe odpowiedzi:

CO WIDAĆ	SKUTEK	KONSEKWENCJE	KONSEKWENCJE
Zbombardowane pole pszenicy	Mniejszy dostęp do mąki, a zatem i do chleba	Ludność cierpi głód. Państwo jest zależne od pomocy z zewnątrz	Ofiary śmiertelne

4. MAPOWANIE PROBLEMU

→ CELE:

- zapoznanie się z sytuacją osób poszkodowanych w wyniku kryzysów humanitarnych,
- szukanie przyczyn i skutków kryzysów humanitarnych,
- szukanie rozwiązań problemów związanych z występowaniem kryzysów humanitarnych.

→ POTRZEBNE MATERIAŁY:

Kopie 4 historii (po jednej dla każdej grupy uczniów), papier, materiały do pisania.

→ PRZEBIEG ĆWICZENIA:

Podziel uczniów na 4-5 zespołów. Każdemu zespołowi wręcz historię jednej osoby (**Materiał dodatkowy nr 1**) oraz schemat mapy myśli (**Materiał dodatkowy nr 2**). Poproś grupy o uważne przeczytanie tekstów, a następnie zastanowienie się nad poniższymi pytaniami:

- Jaka jest główna katastrofa?
- Jakie są jej skutki?

Poproś uczniów, aby odpowiedzi opracowali w formie mapy myśli (wzór mapy myśli znajduje się w **Materiale dodatkowym nr 2**). Następnie poproś przedstawicieli wszystkich grup o zaprezentowanie wypracowanej mapy myśli na forum klasy. Zastanówcie się razem, co łączy poszczególne historie, przede wszystkim w kontekście:

- przyczyn problemu,
- skutków problemu.

Odpowiedzi uczniów zapisz na tablicy; po jednej stronie zanotuj przyczyny, a po drugiej - skutki. Następnie poproś grupy o opracowanie 2-3 przykładów działań, które mogą pomóc opisanym w historiach osobom, i zaprezentowanie ich na forum klasy. Na zakończenie opowiedz uczniom o rzeczywistych projektach, których celem jest poprawa życia ludzi dotkniętych kryzysami humanitarnymi.

→ MATERIAŁ DLA UCZNIÓW NR 1

SOMALIA

Mam na imię Farhia, ale wszyscy wołają na mnie Kusza, co po somalijsku oznacza „kredka do oczu”, ze względu na czarny kontur wokół moich powiek. Przed wojną mieszkałam w Mogadyszu i pracowałam w policji. Miałam męża, dwanaścioro dzieci, dom. Potem zaczęła się wojna. Szóstka moich dzieci i mąż zginęli w walkach w Mogadyszu. Bomba spadła na nasz dom, musieliśmy uciekać. Uciekając, niczego ze sobą nie miałam! W obozie dla uchodźców wewnętrznych Jowle, obok miasta Garowe, ludzie dali mi buty i inne potrzebne rzeczy. Z materiałów, które znalazłam wkłóto, zrobiłam dach nad głową. Do obozu trafiłam z szóstką dzieci, ale obecnie żyje tylko trzech synów. Jeden został w Mogadyszu. Dwóch jest w Jemenie, ale od nich nie mam żadnych wieści. W obozie zajmuję się sprzedażą chleba. O piątej rano biorę worek i idę do piekarza po chleby i placki. Chodzę po obozie i wołam: „chleb, chleb!”. Jak szybko wszystko sprzedam, to jestem szczęśliwa. Jeśli dzień jest dobry, zarobię około trzech dolarów. Z tego żyję ja i moje dwie wnuczki.

Farhia, Somalia

SUDAN POŁUDNIOWY

Moim największym marzeniem jest szkoła, chciałabym umieć czytać, pisać, wiedzieć coś o świecie. Trwająca 21 lat wojna w Sudanie uniemożliwiła mi spełnienie tego marzenia i zmieniła moje życie. Niestety, teraz na szkołę jestem już za stara, rodzice niebawem będą chcieli wydać mnie za mąż. Poza tym, mam tyle obowiązków w domu, że nie miałabym kiedy się uczyć. Mój ojciec jest wojskowym w SPLA (Sudan People's Liberation Army), armii partyzanckiej w Jubie, stolicy Sudanu Południowego. Matka pojechała się nim opiekować, tzn. gotować, sprzątać, nosić wodę etc. W Sudanie Południowym takie czynności wykonywane przez mężczyznę są ujmą na honorze. Jako najstarsza, opiekuję się pięciorgiem rodzeństwa. Moje życie jest bardzo ciężkie, muszę zdobywać jedzenie, gotować, przynosić wodę razem z młodszym rodzeństwem (teraz jest niedaleko od czasu jak PAH wybudowała tutaj studnię), zmywać, sprzątać, dbać o młodsze dzieci. Często nie dojadam i jestem głodna, marzę, aby kiedyś najeść się do syta. Jak wszyscy w regionie, czekam na porę deszczową, kiedy krowy wrócą z pastwisk i będzie trochę mleka. Kiedy jest susza, jesteśmy jak zwierzęta, które szukają czegokolwiek, co nadaje się do zjedzenia. Jak będzie mleko to sprzedam je i będę mogła kupić ryż, który jest moim ulubionym daniem, ale bardzo drogim.

Ciol, Sudan Południowy, na podstawie wywiadu z Janiną Ochojską w miesięczniku Znak, Edukacja w Sudanie Południowym, grudzień 2010

ZIMBABWE

W 1992 roku obszar ten doświadczył najgorszej suszy od stulecia. Nasza kukurydza została zniszczona i zostało nam tylko trochę prosa. Nawet ci, którzy mieli dużo ziemi, utracili swoje plony, więc nie było pracy dla nas. Jedzenie w ramach pomocy humanitarnej zostało nam dostarczone, ale dla niektórych przyszło zbyt późno. W naszych wioskach panował głód, niektóre dzieci zmarły na czerwonkę. Mój mąż, który był zatrudniony w fabryce w Harare, zwykle wysyłał nam pieniądze, ale teraz z powodu braku pracy wrócił do domu. Przestaliśmy mieć środki na zakup żywności. Nasze dzieci dostawały tylko jeden posiłek dziennie. Przez wiele tygodni jedliśmy tylko „sadzę” (papkę z mąki kukurydzianej), gotowaną bez mięsa lub warzyw. W ubiegłym roku nie mogliśmy sobie pozwolić na zakup nasion lub nawozu, a więc zasadziliśmy znacznie mniej niż zwykle. Nie było pieniędzy, aby wynająć woły, więc ręcznie zaoraliśmy pole. Jestem zmuszona pracować na innych gospodarstwach rolnych, by mieć środki na jedzenie. Jeśli deszcz nie nadejdzie, nie wiem, czy przeżyję.

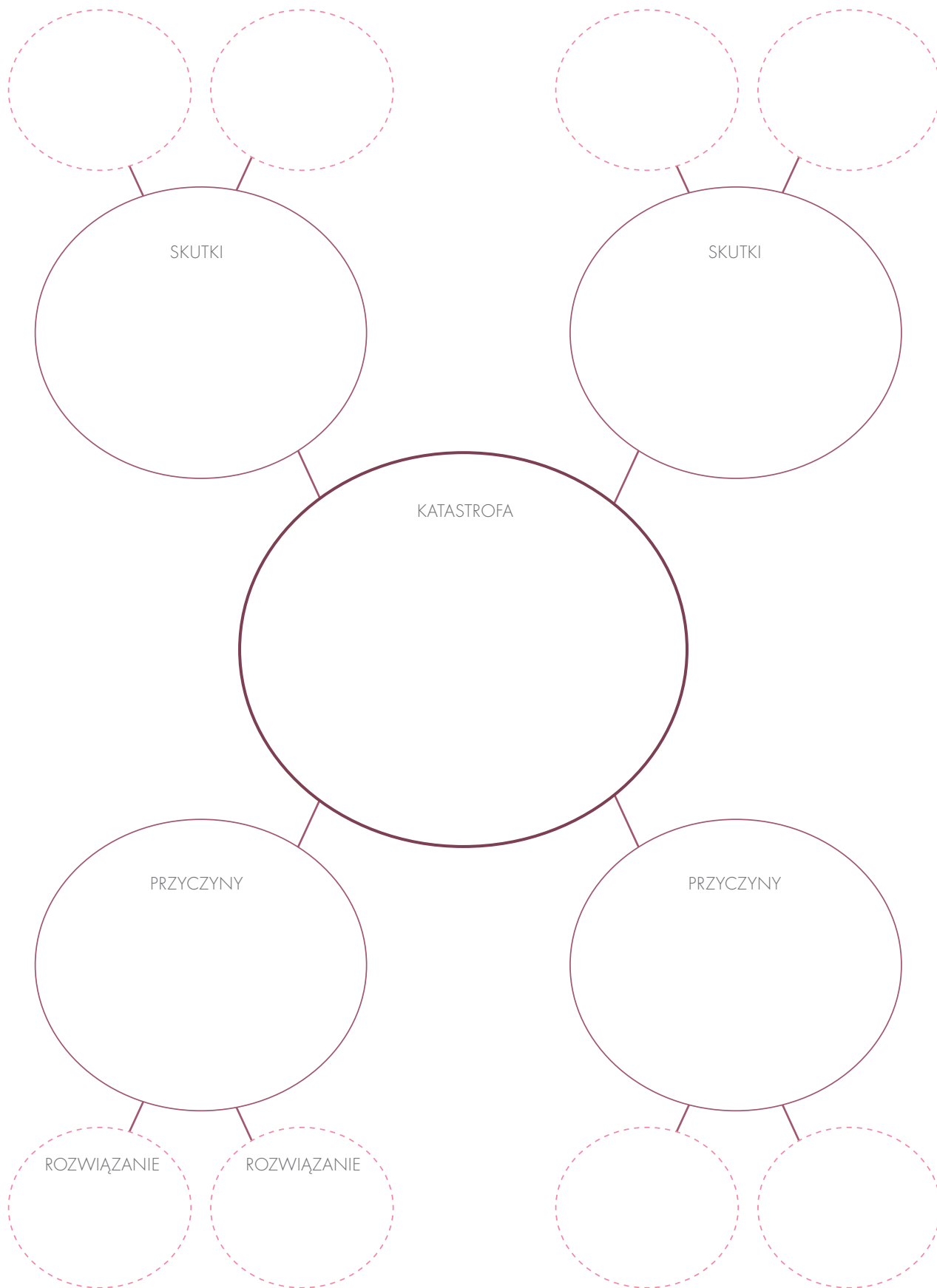
Dorothy Chiredze, Masvingo, Zimbabwe

FILIPINY

Jestem rybakim, ale z powodu utraty łodzi w wyniku tajfunu Haiyan nie mam możliwości wypływania i łowienia ryb. Pracuję teraz przy sprzątaniu terenu (usuwanie powalonych drzew, zbieranie śmieci etc.), ale nie wiem, czy po tym będę mógł wrócić do swojego poprzedniego zajęcia. Mamy z żoną 4 dzieci, przed Haiyan zaczęliśmy budowę nowego domu, ale materiały do budowy zostały zniszczone i musimy mieszkać w małym domu, którego część, głównie ściany i dach, została zniszczona. To, czego nam potrzeba to materiały budowlane, które pozwolą nam jak najszybciej wrócić do normalności.

Ariel Lorca, barangay Kangkaibe, Bantayan Municipality, wyspa Bantayan, Filipiny, 25 stycznia 2014

CZĘŚĆ IV

PRZYKŁADY SZKOLNYCH PROJEKTÓW Z ZAKRESU POMOCY HUMANITARNEJ

Poniżej przedstawiamy relacje ze szkolnych akcji opisane przez ich organizatorów i organizatorki. Akcje realizowane były w odpowiedzi na cyklon Haiyan, który uderzył w Filipiny w listopadzie 2013 r.

ZESPÓŁ SZKÓŁ TECHNICZNYCH W TURKU

17 grudnia 2013 roku w Zespole Szkół Technicznych w Turku odbył się koncert charytatywny pod hasłem „SOS Filipiny”. Dochód z koncertu w wysokości 650,50 zł został przekazany Polskiej Akcji Humanitarnej, która organizuje doraźną pomoc dla osób poszkodowanych na Filipinach po przejściu tajfunu Haiyan na początku listopada ubiegłego roku.

W wydarzeniu wzięli udział uczniowie ZST, którzy nie szczędzili swojego czasu i zdolności, aby przyłączyć się do zbiórki pieniędzy na szczytny cel. Koncert był połączeniem występów wokalnokabaretowych. Patrycja Waliszek i Konrad Kowalczyk zaśpiewali przeboje muzyki rozrywkowej. Agata Ściborowska i Michał Trzcirski zaprezentowali skecz kabaretu limo pt.: „Zmiana nazwiska”, który zdobył szczególnie aplauz. Specjalny występ przygotował szkolny zespół GPS w składzie: Łukasz Czaja – perkusja, Mateusz Płóciennik – gitara solowa, Sławoj Filipowicz – gitara basowa i Konrad Kowalczyk – wokół. Chłopcy zaprezentowali szeroki wachlarz gatunków muzycznych: od klasyki polskiego i amerykańskiego rocka w piosenkach „Wehikuł czasu” Dżemu i „It’s My Life” Bon Jovi po hity zagranicznej sceny muzycznej ostatnich lat, np. „Forget

You” Cee Lo Greek. Prawdziwą niespodzianką sprawił p. Mariusz Dróżdź, opiekun świetlicy szkolnej, który wbrew wcześniejszym zapowiedziom zdecydował się wystąpić na koncercie i razem z zespołem zagrał na perkusji w utworze „Na jednej z dzikich plaż” grupy Rotary. Całe wydarzenie poprowadziła Ewelina Ptak.

Koncert charytatywny „SOS Filipiny” to kolejne wydarzenie w ZST pokazujące, że w tej szkole nie brakuje uczniów i nauczycieli, którzy chętnie angażują się w bezinteresowną pomoc potrzebującym. Odpowiadają na apele płynące nie tylko ze środowiska lokalnego, biorąc udział w akcjach takich jak Szlachetna Paczka, ale są również wrażliwi na krzywdę ludzi mieszkających w odległych zakątkach świata, pokazując, że pomoc nie zna granic. Poprzez takie akcje młodzież uczy się pracy zespołowej, odpowiedzialności oraz tego, że pomaganie to dobra zabawa, a nie wyrzeczenie.

Inicjatorkami koncertu były Marta Piątkowska i Sylwia Grzeško-wiak, nauczycielki języka angielskiego w ZST. Nad oprawą muzyczną czuwał Mariusz Dróżdź, opiekun świetlicy.

Marta Piątkowska
koordynatorka szkolnej akcji

FOT 19. Występ zespołu GPS w ZST w Turku.

ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH W WIERUSZOWIE

Jesteśmy grupą uczniów z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Wieruszowie, która interesuje się wolontariatem. Jesteśmy ludźmi, którzy nie są obojętni na krzywdę innych. Wolne chwile poświęcamy na poszukiwanie informacji o różnych akcjach charytatywnych, tym razem było tak samo. Gdy dotarły do nas informacje z mediów, od razu zareagowaliśmy. Wspólnie z Magdaleną Białek i Justyną Gatkowską wpadliśmy na pomysł zorganizowania zbiórki pieniędzy w naszej szkole. Dzięki dyrekcji i pani pedagog było to możliwe. Przygotowaliśmy piękny plakat, w wykonaniu którego pomogli nam Tobiasz Górka i Klaudia Wójciak-Sroka, oraz ogłosiliśmy zbiórkę w szkole. Zarówno reakcja młodzieży, jak i nauczycieli była pozytywna. „Przed świętami mam dużo wydatków, ale na tak szczytny cel zawsze coś się znajdzie” – powiedziała jedna z nauczycielek. Zbiórkę zorganizowaliśmy w zaskakująco szybkim tempie, a przebiegała ona w niezwykle miłej i sympatycznej atmosferze. Świetnie się przy tym bawiliśmy, bo mogliśmy pomóc ofiarom tajfunu na Filipinach i dać im trochę od siebie. „To niewiele, jak wiele możemy ofiarować innym, mimo że dzieli nas tyle kilometrów” – mówiła jedna z uczennic. Przeliczenie pieniędzy odbyło się komisyjnie w obecności wicedyrektora d/s wychowawczych Małgorzaty Karkoszki oraz pedagoga szkolnego Danuty Urbaś. Zebraliśmy 534,25 zł, które przekazaliśmy na rachunek Polskiej Akcji Humanitarnej. Dziękujemy wszystkim, którzy przyłączyli się do naszej zbiórki.

FOT 20. Grupa aktywistów i aktywistek ZSP w Wieruszowie.

Jeżeli chcesz zorganizować podobną akcję, mamy dla Ciebie kilka rad:

- Uzyskaj zgodę od dyrektora szkoły.
- Znajdź własny pomysł na plakat.
- Ogłoś akcję na wszystkie możliwe sposoby!
- Zbieraj!
- To nie jest trudne, wystarczy tylko chcieć!

Bartek Górka, uczeń gimnazjum
organizator szkolnej akcji

GIMNAZJUM IM. JANA PAWŁA II W DOBCZYCACH

Polska Akcja Humanitarna prowadzi odbudowę domów na Filipinach. Nasz Klub Humanitarny postanowił przeprowadzić warsztaty plastyczne, podczas których lepiliśmy aniołki z ciasta solnego oraz odlewaliśmy świąteczne figury w gipsowych formach. Wcześniej też przygotowaliśmy akcję plakatową na temat sytuacji na Filipinach po przejściu tajfunu Haiyan. Plakaty wyeksponowaliśmy w holu naszej szkoły. 17 grudnia 2013 roku odbył się w naszej szkole kiermasz świąteczny. Udało się zbierać kwotę 200 zł, którą wystaliśmy na rzecz Filipin.

Lucyna Targosz
koordynatorka szkolnej akcji

FOT 21. Akcja plakatowa na temat sytuacji na Filipinach.

Przykłady projektów pozaszkolnych z zakresu pomocy humanitarnej

SYRIA ODDOLNIE, WARSZAWSKIE BIURO PAH

Jako pracownicy PAH postanowiliśmy zorganizować wewnętrzną zbiórkę na rzecz ofiar cywilnych wojny w Syrii. Powołaliśmy komitet do spraw organizacji wydarzenia, w skład którego weszły cztery osoby. Każda z nich dostała pod opiekę jedną z atrakcji: kiermasz płyt i książek, kawiarnię, kiermasz usług oraz szafiarnię. Przez tydzień przed wydarzeniem zbieraliśmy ubrania, książki, szukaliśmy chętnych do upieczenia ciast i ciasteczek. Do udziału w zbiórce zaprosiliśmy pracowników, pracowniczki oraz wolontariuszy i wolontariuszki PAH, a także pracowników i pracowniczki zaprzyjaźnionych organizacji z kamienicy na ul. Szpitalnej w Warszawie, gdzie PAH ma główną siedzibę. W piątek, 8 marca 2013 roku, nasze biuro zamieniło się w miejsce pełne niespodzianek. Akcją otworzył pokaz zdjęć Olgi Mielnikiewicz z podróży po Syrii w 2007 roku, które komentarzem opatrzył frontman zespołu Maqama Kamil Haïdar – pół Polak, pół Syryjczyk. Następnie na wszystkich czekały wymienione wcześniej atrakcje. W kawiarni można było skosztować przepysznych ciast oraz kawy z tygielka, przyrządzonej przez Leszka Tura, pracownika misji PAH w Czeczeniu. Zaskoczeniem był

ogromny gar zupy i sałatka, które przynieśli nam uchodźcy po skończonych tego dnia warsztatach kulinarnych i które wzbogaciły naszą kawiarnię o dania obiadowe. Pokój obok kawiarni przekształcił się tego dnia w księgarnię, w której można było zakupić m.in. książkę o niezwykłych przygodach mmy Ramotswe czy multimedialny kurs hiszpańskiego. Ostatnie pomieszczenie stało się tego dnia wielką szafą, w której można było znaleźć sukienki, biżuterię, buty, paski i inne ubrania oraz akcesoria. Największym zainteresowaniem cieszył się kiermasz usług. Wygraną mogła być przejażdżka motorem, spacer z przewodnikiem po Warszawie czy lekcja tańca. Wszystkie te atrakcje przygotowali pracownicy PAH, a cena każdej z nich wynosiła 5 zł. Podczas wydarzenia udało nam się zebrać 1305 zł, która to kwota została przekazana na lekarstwa na leiszmaniozę. Pozostałością po akcji jest biblioteczka, w której do dziś można zakupić książki. Dochód ze sprzedaży przeznaczony jest na pomoc uchodźcom w Polsce.

Magda Bodzan
współorganizatorka akcji

KONCERT „SOS DLA SYRII” W LUBARTOWIE

13 lipca 2013 roku na Plaży Żydowskiej w Lubartowie, w malowniczej scenerii rzeki Wieprz, odbył się cykliczny koncert Muzyczne Wieprzowanie, tym razem pod hasłem „SOS dla Syrii”. Chcieliśmy w ten sposób zwrócić uwagę na dramatyczną sytuację humanitarną w tym kraju.

Podczas koncertu pracownicy PAH opowiedzieli o działaniach organizacji w Syrii. Przeprowadzona została także zbiórka pieniędzy na żywność, wodę i leki dla mieszkańców dotkniętego wojną kraju. Do akcji przyłączyli się artyści z różnych stron Polski: lubelskie trio Miąsz - zdobywcy głównej nagrody na festiwalu FAMA w Świnoujściu, Mikromusic - grupa, która łączy piękne melodie,

kunst wykonania i wspaniałą koncertową energię, oraz wrocławski zespół Bethel - zdobywcy Złotego Bączka na Przystanku Wołodostock. Przed, po i w trakcie koncertów, na osobnej scenie grał Mighty Lion Sound, lokalny lubartowski dwuosobowy skład, który odnalazł to, co najlepsze w muzyce reggae, od roots po digital dub.

Od godziny 16 do 19 prowadzone były warsztaty tematyczne (m.in. bębniarskie, didgeridoo), a także odbywały się projekcje filmów z międzynarodowego festiwalu filmowego Watch Docs. Wejście na wszystkie koncerty było darmowe, a goście bawili się do rana!

Ośrodek Kultury w Lubartowie
organizator akcji

WARSAW TATTOO CONVENTION

Podczas Warsaw Tattoo Convention Karolina ze studia Primitive Tattoo tatuowała motyw zaprojektowany przez Elle Festin ze studia Spiritual Journey Tattoo & Tribal Gallery, inicjatora akcji „Tattoo for Philippines”. Cały dochód z inicjatywy znalazł się w puszcze PAH.

Izabela Stawicka
specjalistka ds. kampanii PAH

SŁOWNICZEK POJĘĆ

GLOBALNE POŁUDNIE I GLOBALNA PÓŁNOC

Globalna Północ – najbardziej rozwinięte (gospodarczo, społecznie) obszary świata, kojarzone z dobrobytem, demokracją, przestrzeganiem praw człowieka, stabilnością polityczną. Wyrażenie **globalne Południe** odnosi się z kolei do regionów, które od Północy dzieli znaczny dystans rozwojowy, które zmagają się z biedą oraz licznymi konfliktami. Terminy „globalna Północ” i „globalne Południe” nie są określeniem ściśle geograficznym; mają znaczenie umowne, bo chociaż większość rozwiniętych państw znajduje się na półkuli północnej, to niektóre z nich leżą na półkuli południowej, jak Australia i Nowa Zelandia. Historia wyrażenia „globalna Północ – globalne Południe” sięga lat 60. ubiegłego stulecia, ale dużą popularność zdobyły one dopiero w latach 80. XX wieku. Wcześniej stosowano takie pojęcia jak *Trzeci Świat* i *kraje rozwijające się*. Pierwszy z tych terminów miał oddawać pozycję nisko rozwiniętych państw na arenie międzynarodowej, zdominowanej przez dwa zwalczające się bloki: Wschód i Zachód, które reprezentowały odpowiednio ustrój komunistyczny z gospodarką centralnie planowaną oraz demokrację i wolny rynek. Drugie określenie mniej opierało się na podziałach politycznych, a bardziej uwypuklało aspiracje biedniejszych krajów; zawierało w sobie założenie, że państwa te dążą do osiągnięcia zachodnioeuropejskiego czy amerykańskiego poziomu rozwoju i uda im się osiągnąć porównywalną pozycję stosunkowo szybko. Okazało się jednak, że państwa postkolonialne zmagać się muszą z wieloma problemami; rozwój nie tylko następuje znacznie wolniej niż początkowo zakładano, ale jego tempo jest w poszczególnych krajach inne, często zmniejszane przez niestabilność polityczną byłych kolonii. W latach 70. określenie „globalna Północ – globalne Południe” nabrało nowego znaczenia: wybuchł bowiem kryzys naftowy, wywołany przez niektóre kraje mniej rozwinięte (na którym z kolei wiele innych krajów mniej rozwiniętych bardzo straciło, co dowodzi tylko ogromnego zróżnicowania w obrębie tej grupy). Zachwianie gospodarkami krajów bogatych, opierających się na taniej ropie naftowej, wzmocniło poczucie jedności krajów biedniejszych i skłoniło je do postawienia żądań dotyczących zredefiniowania ładu handlowego. Układy gospodarcze między Północą a Południem do dzisiaj są przedmiotem wielu kontrowersji: Południe domaga się równorzędnej pozycji handlowej, Północ natomiast wciąż wykorzystuje przewagę wynikającą z wysokiego poziomu rozwoju społecznego i ekonomicznego – którą uzyskała między innymi dzięki dekadom panowania kolonialnego. Terminy „globalna Północ – globalne Południe” sugerują do pewnego stopnia determinizm geograficzny i wskazują, jakoby Południe miało mniejsze szanse na rozwój. W dobie zmian klimatycznych, które wywołują skrajnie negatywne zjawiska na obszarach zaliczanych do Południa, Północy natomiast mogą się nawet w ograniczonym zakresie przysłużyć, taki podział geograficzny nabiera nowego znaczenia; globalne ocieplenie wzmacnia go, uderzając przede wszystkim w uboższą część ludzkości.

WSKAŹNIK ROZWOJU SPOŁECZNEGO – HDI

Innym kryterium, które można przyjąć, wyznaczając mniej i bardziej rozwinięte obszary, jest tak zwany wskaźnik rozwoju społecznego (ang. *Human Development Index*, HDI), który pozwala mierzyć społeczno-ekonomiczny poziom rozwoju danego kraju. Regularnie obliczany przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (ang. *United Nations Development Programme*, UNDP), składa się z trzech składników: długości życia, poziomu edukacji (mierzonego poziomem analfabetyzmu oraz średnią czasu edukacji) oraz dochodu na głowę mieszkańca (skorygowanego o koszty życia). Posługiwanie się wskaźnikiem HDI pozwala ocenić rozwój społeczny w danym kraju i daje wyobrażenie o sytuacji jego mieszkańców.

Rozróżnienie między Północą a Południem nie jest dystynkcją do końca sztywną i jednoznaczną. Na przykład kraje zaliczone do globalnego Południa posiadają obszary rozwinięte, zaś wybrane regiony mieszczące się w granicach państw Północy mają niskie wskaźniki wzrostu. Bez względu na różnice w przyporządkowywaniu konkretnych terytoriów czy krajów do jednej lub drugiej grupy, globalne Południe stanowi ogromną większość świata, do Północy natomiast zaliczyć można przede wszystkim Europę, USA, Australię, Nową Zelandię, Japonię. Chociaż dysproporcje rozwojowe między Północą a Południem są bardzo duże, należy pamiętać o umowności tego podziału oraz przenikaniu się regionów lepiej i słabiej rozwiniętych zarówno na Południu, jak i na Północy.

MILENIJNE CELE ROZWOJU (ang. *Millennium Development Goals, MDGs*) – osiem najważniejszych celów dotyczących rozwoju społecznego globalnego Południa. Realizacji Milenijnych Celów Rozwoju przewodzi Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ). Cele zostały sformułowane pierwszy raz w Deklaracji Milenijnej Narodów Zjednoczonych w 2000 roku jako podstawowe wyzwania, które stoją przed ludzkością u progu nowego tysiąclecia. W 2002 roku rozpoczęto realizację Kampanii Milenijnej ONZ (ang. *UN Millennium Campaign*), która ma wspierać wszystkie podmioty działające na rzecz realizacji MDG. Hasło kampanii brzmi *We can end poverty* („Możemy wyeliminować ubóstwo”), ponieważ podstawowym problemem społecznym Południa jest bieda. Polska jest jednym ze 189 państw, które – przyjmując Deklarację Milenijną w 2000 roku – zobowiązały się do realizacji Milenijnych Celów Rozwoju.

Cel pierwszy: Wyeliminować skrajne ubóstwo i głód. Zamierzenie: do 2015 roku o połowę zmniejszyć liczbę ludzi, których dochód nie przekracza 1 dolara dziennie.

Cel drugi: Zapewnić powszechne nauczanie na poziomie podstawowym. Zobowiązanie: do 2015 roku zapewnić wszystkim dziewczętom i chłopcom możliwość ukończenia pełnego cyklu nauki na poziomie podstawowym.

Cel trzeci: Promować równość płci i awans społeczny kobiet. Zobowiązanie: do 2005 roku wyeliminować nierówny dostęp płci do pierwszego i drugiego szczebla edukacyjnego, a do 2015 roku na wszystkich szczeblach.

Cel czwarty: Ograniczyć umieralność dzieci. Zobowiązanie: zmniejszyć o 2/3 wskaźnik umieralności dzieci w wieku do 5 lat w latach 1990-2015.

Cel piąty: Poprawić opiekę zdrowotną nad matkami. Zobowiązanie: zmniejszyć o 3/4 wskaźnik umieralności matek w latach 1990-2015.

Cel szósty: Ograniczyć rozprzestrzenianie się HIV/AIDS, malarii i innych chorób zakaźnych. Zobowiązanie: Do 2015 roku powstrzymać rozprzestrzenianie się HIV/AIDS i ograniczyć liczbę nowych zakażeń.

Cel siódmy: Zapewnić ochronę środowiska naturalnego. Zobowiązanie: do 2015 roku zmniejszyć o połowę liczbę ludzi pozbawionych stałego dostępu do czystej pitnej wody.

Cel ósmy: Stworzyć globalne partnerskie porozumienie na rzecz rozwoju. Zobowiązanie: opracować dostępny dla wszystkich, oparty na jasnych przepisach, przewidywalny i niedyskryminujący nikogo system handlowo-finansowy, zwiększyć skalę redukcji zadłużenia krajów Południa.

POMOC ROZWOJOWA – odpowiedź krajów rozwiniętych na problem ubóstwa, z którym borykają się kraje rozwijające się. Pomoc rozwojowa udzielana jest przez instytucje międzynarodowe lub przez rządy państw i polega na wspieraniu działań mających pomóc krajom biednym w zwalczaniu ubóstwa i rozwoju gospodarczym.

OFICJALNA POMOC ROZWOJOWA (ang. *Official Development Assistance, ODA*) to darowizny i pożyczki mające na celu wsparcie rozwoju gospodarczego i dobrobytu; przekazane są one krajom rozwijającym się przez oficjalne instytucje rządowe państw-dawców lub organizacje międzynarodowe. Pożyczki zaliczane są do Oficjalnej Pomocy Rozwojowej tylko wtedy, gdy zawierają element darowizny o wartości przynajmniej 25% wartości pomocy.

POMOC HUMANITARNA – najważniejszym i nadrzędnym celem pomocy humanitarnej jest ratowanie życia, zdrowia i godności ludzi dotkniętych różnego rodzaju kataklizmami. Mimo iż pomoc humanitarna jest z reguły krótkotrwała, nie ogranicza się ona jedynie do form aktywności mających na celu zaspokajanie natychmiastowych potrzeb, takich jak pierwsza pomoc medyczna, dostarczanie żywności, wody, schronienia czy wsparcia psychologicznego. Pomoc natychmiastowa polega również na przywróceniu krytycznej infrastruktury w celu umożliwienia odbudowy zniszczeń, zahamowania rozprzestrzeniania się chorób będących następstwem kataklizmu i powrotu do normalnego życia. Do działań tego typu możemy zaliczyć m.in. zapewnienie stałych dostaw wody i pożywienia oraz odbudowę domostw, szkół, sanitariatów, a także przywrócenie komunikacji i opieki medycznej. W zakres pomocy natychmiastowej wchodzi również koordynacja powyższych działań.

PRAWA CZŁOWIEKA - każdej istocie ludzkiej przysługuje szereg praw. Zgodnie z koncepcją praw człowieka u ich podłoża leżą dwie podstawowe wartości - ludzka godność i równość. Prawa człowieka określają, jakie warunki powinny być spełnione, aby można było żyć godnie. Natomiast z faktu, że wszyscy ludzie są równi, wypływa uniwersalność (powszechność) tych zasad.

Pozostałe wartości, które pozwalają określić reguły współistnienia jednostek i społeczeństw i które wpłynęły na sposób sformułowania konkretnych praw człowieka, to między innymi: wolność, szacunek, zakaz dyskryminacji, tolerancja, sprawiedliwość i odpowiedzialność.

Prawa człowieka są przyrodzone (przysługują człowiekowi od urodzenia), powszechne (przynależne każdej osobie), niezbywalne (nie można się ich zrzec), nienaruszalne (istnieją niezależnie od władzy, nie mogą być regulowane przez rządy), naturalne (istnieją niezależnie od potwierdzenia przez władze państwowe) oraz niepodzielne, wzajemnie zależne i powiązane (stanowią integralną całość, korzystanie z jednego z praw zależy od wielu innych, żadne z nich nie jest ważniejsze od pozostałych).

Podstawowym dokumentem określającym prawa człowieka jest **Powszechna Deklaracja Praw Człowieka**, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych 10 grudnia 1948 roku. Od tego czasu podpisano wiele innych traktatów międzynarodowych precyzujących i uzupełniających prawa zawarte w deklaracji, jak również określających instrumenty służące ich ochronie.

Przypisy:

- 1 Janina Ochojska, wstęp w: „Humanitaryzm. Scenariusze zajęć do edukacji humanitarnej”, Polska Akcja Humanitarna, Warszawa 2001.
- 2 <http://www.gdacs.org/alerts/>
- 3 <http://humanitariancoalition.ca/info-portal/factsheets/what-is-a-humanitarian-crisis>
- 4 EM-DAT/CRED: <http://www.emdat.be/natural-disasters-trends>.
- 5 Ibidem
- 6 <http://reliefweb.int/report/world/annual-disaster-statistical-review-2012-numbers-and-trends>
- 7 EM-DAT/CRED: <http://www.emdat.be/natural-disasters-trends>.
- 8 <http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2013/07/GHA-Report-2013.pdf>, s. 74.
- 9 <http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2013/07/GHA-Report-2013.pdf>, s. 75.
- 10 Ibidem
- 11 International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies – Disaster management, <http://www.ifrc.org/what/disasters/about/index.asp>
- 12 Na podstawie: Emma Larkin, *Spustoszenie. Nieopowiedziana historia o katastrofie i dyktaturze wojskowej w Birmie*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2013.
- 13 <http://www.christianaid.org.uk/images/building-the-future-of-humanitarian-aid.pdf>, s.4
- 14 http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_091_10.PDF, s. 2.
- 15 Przez aktorów rozumieć można m.in. beneficjentów pomocy, społeczność lokalną, instytucje, organy administracji państwowej, inne organizacje, wojsko, media.
- 16 MSF (1997) *Refugee Health. An approach to emergency situations*.

KAMPAANIA EDUKACYJNA PAH O POMOCY HUMANITARNEJ

– propozycja dla szkół

Każdego roku na świecie dochodzi do kryzysów humanitarnych. Przyczyną może być klęska naturalna, np. susza, nadmierne opady deszczu, tsunami, lub też działalność człowieka – konflikty zbrojne. W takich sytuacjach niezbędna jest pomoc natychmiastowa, ratująca życie i zdrowie poszkodowanych.

Uczestnicząc w kampanii edukacyjnej PAH na temat pomocy humanitarnej, szkoła przyczynia się do wsparcia potrzebujących, z których wielu straciło najbliższych i dorobek całego życia.

Równie ważne jest zdobycie przez uczniów wiedzy o pomocy humanitarnej. Obowiązkowym elementem kampanii edukacyjnej jest przeprowadzenie zajęć na temat kryzysów humanitarnych i sposobów skutecznego udzielania pomocy.

JAK ZORGANIZOWAĆ KAMPAANIĘ O POMOCY HUMANITARNEJ KROK PO KROKU?

1. Zamów bezpłatne materiały edukacyjne oraz promocyjne – broszurę na temat pomocy humanitarnej wraz z plakatami, które pomogą w promocji kampanii w szkole. Wypełnij formularz zamówienia zestawu materiałów (na stronie internetowej PAH).
2. Dowiedz się więcej o pomocy humanitarnej.
3. Przygotuj akcję informacyjną w swojej szkole.
4. Przeprowadź zajęcia edukacyjne na podstawie materiałów otrzymanych od PAH.
5. Jeśli szkoła zdecydowała się na zorganizowanie zbiórki pieniędzy lub sprzedaży gadżetów PAH, postępuj zgodnie z instrukcjami, które otrzymują placówki po zgłoszeniu uczestnictwa w kampanii. Uzyskane fundusze zostaną przekazane na akcje pomocy humanitarnej prowadzone przez PAH.
6. Po zrealizowaniu działań edukacyjnych i ewentualnie zbiórki pieniędzy lub sprzedaży gadżetów wyślij sprawozdanie do PAH (za pomocą formularza internetowego na stronie PAH).
7. Gdy sprawozdanie zostanie zaakceptowane, nauczyciele otrzymają zaświadczenia i dyplomy.

Wsparcie PAH dla szkoły, która przyłącza się do kampanii, polega na:

- przekazaniu materiałów promocyjno-edukacyjnych (plakat, broszura edukacyjna dla nauczycieli) po złożeniu zamówienia na stronie internetowej PAH,
- przekazaniu gadżetów do sprzedaży po złożeniu zamówienia na stronie internetowej PAH (dla szkół, które zdecydują się na sprzedaż gadżetów),
- wystawieniu dyplomów i zaświadczeń dla nauczycieli oraz szkół biorących udział w kampanii.

Więcej informacji można uzyskać na stronie:
www.pah.org.pl/nasze-dzialania/454/kampanie_educacyjne

Uwaga! Regularnie sprawdzaj stronę PAH, aby dowiedzieć się o terminie kampanii edukacyjnej na temat pomocy humanitarnej w bieżącym roku szkolnym.

Opracowanie i redakcja: Magda Bodzan, Olga Mielnikiewicz, Katarzyna Górka

Autorzy tekstów: Rafał Hechmann, Magda Bodzan

Korekta: „Stylograf” Małgorzata Olszewska

Projekt graficzny serii i skład: RZECZYOBRAZKOWE.PL

ISBN:978-83-63069-53-7

Wydawca:

Polska Akcja Humanitarna

Ul. Szpitalna 5/3

00-031 Warszawa

www.pah.org.pl

Wydanie pierwsze

Publikacja „Prawo do pomocy humanitarnej” wydana została w ramach projektu „Aktywne szkoły na rzecz globalnej odpowiedzialności”, realizowanego przez PAH w 2013 roku. Projekt współfinansowany jest przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

Projekt „Aktywne szkoły na rzecz globalnej odpowiedzialności” został objęty honorowym patronatem Ministra Edukacji Narodowej.

Publikacja „Prawo do pomocy humanitarnej” jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Polskiej Akcji Humanitarnej.

Utwór powstał w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o szwajcarskim programie współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

